

ספר

מדרשי הזהר

לקט שמואל

פירושי הזהר

מהתנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

שנאמרו בדרך הפשט על תורה נביאים
כתובים המפוזרים בספרי הזהר, תקוני
זהר, ובזהר חדש

ספר ויקרא

מסודר על סדר הפרשיות

עם מראה מקומות, ביאור, ותורה אור

נסדרו בעזהש"י החונן לאדם דעת על ידי
שמואל באאמו"ר הרה"צ הרב ר' יהושע פאלק זצ"ל קיפניס

ברוקלין ניו יארק הי' תשנ"ח לפ"ק

הספר נדפס לזכות את הרבים ונחלק בחינם לכל דורש ומבקש

זיהלצי"ב

מדרשי הזהר

רקט שמואל

פירושי הזהר

מהתנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זי"ע

שנאמרו בדרך הפשט על תורה נביאים וכתובים
המפוזרים בזהר, תקוני זהר, ובוהר חדש

חלק ראשון

על התורה

מסודר על סדר הפרשיות

עם מראה מקומות, ביאור, ותורה אור

נסדרו בעזרה"ת החונן לאדם דעת על ידי

שמואל באמור"ר הר"צ הרב ר' יהושע פאלק וללה"ה קיפניס

פעיה"ק ירושלם תובבי"א

שנת תשי"ז לפ"ק

בעזה"ת

מדרשי הזהר לקט שמואל

פירושי הזהר

מהתנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי זי"ע

שנאמרו בדרך הפשט על תורה נביאים וכתובים
המפורים בספרי הזהר, תקוני זהר, ובזהר חדש

חלק ראשון

על התורה

מסודר על סדר הפרשיות ועליהם גליון:

מראה מקומות:

בו צויגו המקורות בספרי הזהר וכן מקורות הפוסקים בתנ"ך המובאים בהזהר.

ביאור:

ביאור וליבון דברי הזהר והעתקו בלשון הקודש להקל על הלומדים שאינם
רגילים בלשון הזהר.

תורה אור:

השוואות מאמרי הזהר עם מאמרי רז"ל הנזכרים בתלמוד בבלי וירושלמי
ועוד עם הערות והארות.

כל אלה חוברו יחד בעזה"ת החונן לאדם דעת על ידי

שמואל באאמ"ר הרה"צ הרב ר' יהושע פאלק זללה"ה קיפניס

הרב דשכונת בתי הורגשטיין והסביבה בפעיה"ק ירושלים תו"ב

מלפנים הרב דערי אברוטש נארינסק באוקריינה

מנהל הועד לעזרת הרבנים פליטי הגולה בארה"ק מנהל אוצר הפוסקים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשי"ז לפ"ק

אל משה: רבי יצחק פתח וכו' ויקרא א) אלף זעירא אמאי, אלא בגין לאחזאה מאן
ההוא דקרא, ההוא דשרי במקדשא, וכדין זמין למשה כמאן דומין אושפיוז א.

ויקרא אל משה: ויקרא אל משה, ב) הכא אלף זעירא אמאי, בגין דהאי קריאה
לא הוה בשלימו, מאי טעמא דלא הוה אלא במשכנא ובארעא אחרא, בגין
דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא, ג) אמר ר' יצחק א' דויקרא אמאי היא
זעירא א"ל אתקיים משה בשלימו ולא בבלא דהא אסתלק מאתתיה, תו אלף זעירא
מתל למלכא דהוה יתיב במרסיה וכתרא דמלכותא עליה אקרי מלך עלאה כד נחית
ואזל לבי עבדיה מלך זוטא אקרי וכו' ב.

מראה מקומות:

א' ד' מצורע גג, ע"ב. ב' ד' ויחי רלה, ע"ב; רלנו, ע"א; ו' האוינו רצט, ע"ב; ש, ע"א.

ביאור

ששלימות לא נמצאת אלא בארץ הקדושה —
בארץ ישראל.
ג) אמר ר' יצחק אמנם, משה רבינו הגיע
לשלימות ולא בבלא אבל לא בכל, מפני
שפירש מאשתו כי תכלית השלימות הוא במקום
שיש זכר ונקבה ביחד, והו' עוד טעם, מתל
למלכא משל למלך שישב בכסאו וכתר המלכות
בראשו, נקרא מלך עליון כד נחית אבל כאשר
יורד והולך לעבדו מלך זוטא אקרי הוא נקרא
מלך קטן, גם כאן, כשהיה רצון הקב"ה להשרות
שכינתו במשכן, על הארץ, נחשב כביכול, כמו
שהקטין את עצמו.

א) אלף זעירא אמאי למה האלף של חיבת
ויקרא קטן, בגין לאחזאה בשביל להראות
מי הוא הקורא ההוא דשרי מי ששוכן
במקדש, היינו הקב"ה וכדין זמין והוא הומין
את משה לבוא למשכן כמו שבעל הבית מומין
לאורח לבוא לביתו.
ב) הכא אלף זעירא אמאי עוד פירוש משום
דהאי קריאה לא הוה בשלימו,
שהקריאה הזאת לא היתה בשלימות, כי זה
היה במשכן, והמשכן היה זמני עד לבנין בית
המקדש וגם משום שהיה בתוך לארץ ו"א
במזרח בגין דשלימו לא אשתכח, משום

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר וגו' : לאמר מאי אמר לו (ד) מאהל מועד, אודע ליה דזמינן ישראל למיחב קמיה, ולא תמשכנא האי אהל מועד בחובייהו ולא יתקיים בידייהו וכו', מאהל מועד (א) מעסקי אהל מועד דזמין לאתמשכנא וכו', ואסוותא להאי, אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' דאגין על כלא ג.

א, ב אדם כי יקריב מכם : כיון שהוקם המשכן, אמר ליה, משה, ה) תנוכה דביתא במאי הוי בסעודתא, אדם כי יקריב מכם קרבן ד.

אדם כי יקריב מכם : ת"ח, אדם כי יקריב מכם, מאן (ו) (ב) דאקרי אדם, איהו יקריב, לאפוקי מאן דלא אתנסיב, דהא קרבניה לאו קרבן, וברכאן לא משתכחן לגביה, לא לעילא ולא לתתא, ולא בכללא דאדם הוא ה'.

אדם כי יקריב מכם קרבן : א"ר אלעזר האי קרא הכי הוה ליה למכתב, אדם כי יקריב קרבן לה' (ז) מהו מכם, אלא לאפוקי אדם הראשון דהוא אקריב

מראה מקומות

ג ד' ויקרא ה, ע"ב. ד שם ג, ע"ב. ה שם ה, ע"ב.

ביאור

(ד) מאהל מועד הוה מתרץ שהרי לפי הסדר היו צריך לכתוב התיבות מאהל מועד מקודם, היינו ויקרא אל משה מאהל מועד, וידבר ה' אליו לאמר. אלא כוונת הכתוב, שהקב"ה דבר אל משה מענין אהל מועד, היינו שידע שישראל עתידין לחטוא ושהמשכן עתיד להתמשכן על ידי עונותיהם, ולא יתקיים בידם, ואסוותא והרפואה לזה, אדם כי יקריב מכם קרבן, דאגין על כלא שהקרבנות מגינים על הכל. ה) חנוכה דביתא במה מחנכים בית חדש כשנכנסים בו, בסעודתא בסעודה, לכן סמוך לו, אדם כי יקריב. (ו) דאיקרי אדם מי שנקרא אדם הוא יכול להקריב, ורק מי שיש לו אשה, הוא מכונה בשם אדם (עיינן בפ' בראשית בפסוק נעשה אדם) לאפוקי להוציא מאן דלא אתנסיב מי שאיננו נשוי, קרבנו איננו קרבן, והברכה איננה נמצאת אצלו, לא לעילא לא למעלה ולא לתתא ולא למטה, ואיננו בכלל אדם. (ז) מהו מכם התיבה מכם, לכאורה מיותרת אלא לאפוקי להוציא את אדם הראשון, שג"כ הקריב קרבן בעת בריאת העולם והוא לא

תורה אור

(א) הוא עפ"י דברי רז"ל בראש פ' פקודי, במ"ד פ' נ"א ובמדרש תנחומא שם בשם ד' שמואל בר מרתא, משכן משכן שני פעמים, שנתמשכן שני פעמים על עונותיהם של ישראל, ועפ"י דברי הוהר פ' תשא (לו, ז) עה"פ ומשה יקח את האהל וגו' וקרא לו אהל מועד לפי פירוש ר' אבא לביש עיי"ש.

(ב) דאקרי אדם עיינן בגמ' יבמות ס"ג, ע"א א"ר אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם, שנאמר זכר וגקבה בראם ויקרא שמם אדם.

קרבנא כד ברא קביה עלמא, והכא מכם כתיב האי אדם, לאפוקי אדם אחרא דלא הוי מכם ו.

אדם כי יקריב מכם קרבן: תאנא ח) בכמה דרגין אתקרי בר גש, אדם, גבר, אנוש, איש, גדול שבכולן אדם, משום דכתיב, ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו', אמר ר' יהודה אי הכי, והא כתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה' ולא גבר, אנוש, איש, מאן בעי למקרב קרבנא מאן דאיהו חטאה, וכתיב אדם אמר ר' יצחק ת"ח קיומא דעלמא דעלאין ותתאין הוא קרבנא נייחא דקביה, ומאן אתחזי למקרב קביה האי נייחא הוי אומר האי אדם, דיקרא מכלא ו.

א, ג אדם עלה קרבנו מן הבקר: א"ר יוסי ט) מאי שנא מן הבקר לעולה, ומן הצאן לעולה, ומן העוף לעולה אי כלא חד בגין מה שנייא דא מן דא דהא מן כלא אתעביד חד מלה וכו' א"ר אלעזר כמה דהוה חטאה הכי הוי מקריב, עתירא דזמנין דלביה גס ביה הוה מקריב תורא וכו', בינוני מקריב מן הצאן, בגין דרעותיה לאו גס בו כל כך למחטי, מסכנא דלביה לא גס ביה רעותיה נמוך מכלא, מקריב מההוא קליל מכלא פ.

ד, ג אדם הכהן המשיח יחטא וגו': ר' יצחק אמר י) דא כהן דלתתא דאתתקן לעבודה

מראה מקומות

ו שם ה, ע"א. ז ד' תוריע מת, ע"א. ח שם ה, ע"ב.

ביאור

היה מצווה להקריב (נצוצי אורות), לכם אני מצווה זאת, ועוד, שלא היה מכס, שלא גולד מאשה, שהיה יציר כפיו של הקב"ה.
 ח) בכמה דרגין כמה מדרגות יש בכך אדם, ונקרא בארבע שמות לפי ערך מדרגתו, גבר, אנוש, איש, אדם, והגדול שבכלם הוא אדם, שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו, אי הכי אם כן קשה, הלא בפרשה זו מדובר על איש שחטא ועשה עבירה, שהיא מדרגה גמוכה ולמה מזכירו בתואר אדם, ולא גבר, או אנוש, או איש, אלא קיומא קיום העולם של העליונים והתחתונים הוא על ידי הקרבנות, שהם נחת רוח להקב"ה, ככתוב בפ' זו, עלה אשה ריח גיתוח לה', לכן מאן אתחזי מי הוא שדאוי להקריב ולעשות נחת רוח הוה, הוי אומר

אדם, שהוא היותר יקר והשוב במדרגתו משאר סוגי האנשים.
 ט) מאי שנא, למה צותה התורה להביא בקר או צאן או עוף, ולא צותה מין אחד לכולם אלא א"ר אלעזר, כמה דהוה חטאה כפי ערך החוטא כך הוא הקרבן, עתירא העשיר, שלפעמים יש בו גאות, עליו להקריב קרבן גדול, שור, בינוני איש בינוני, מספיק שיקריב מן הצאן, מפני שאין בו גאות כל כך, מסכנא העני, שאין בלבו גאות כלל, והוא בדעתו שכל מכולם, מקריב קליל מן הקל שבכולם, והוא מן העוף.
 י) דא כהן זהו כהן שלמטה שהוא נתקן לעבודה בשביל כל הקהל ונמצא בו חטא, לאשמת העם הוא, אוי לאלה שסומכין על

ואשתכח ביה חטאה לאשמת העם הוא דהוי ודאי, ווי לאינן דסמיכין עליה. כגוונא דא (ג) שליחא דצבורא דאשתכח ביה חטאה ווי לאינן דסמכין עליה ט.

ד, יג ואם כל עדת ישראל ישגו: ואם כל ישראל ישגו מיבעי ליה, מאי (ד) כל עדת, אלא אינן (יא) דאשתכחן בירושלם, דהא מתמן נפקא אורייתא לכל עמא, ואי אינן דהוו תמן טעאן, כל ישראל טעאן וכו', דכלהו משכי אבתרייהו, ונעלם דבר מעיני הקהל אלין סנהדרי אלין אינן דממנן על ישראל י.
ע"א יב) ואם ישגו באורייתא ולא ינדעון ארחהא, במאי הוא, בגין ונעלם דבר מעיני הקהל, דלא ישתכח מאן דידע לגלאה עמיקתא דאורייתא ואורחהא י"א.

ד, כב אשר נשיא יחטא: (יג) תאני ר' יצחק, מ"ש, בכל אתר דכתיב בהו, ואם כד"א אם הכהן המשיח יחטא, ואם כל עדת ישראל ישגו, והכא אשר נשיא יחטא כתיב וכו', אלא אלין כהנייא לא משתכחי הכא בחטאה, דהא כהן גטיר

מראה מקומות

י"א שם כג, ע"א.

י שם כ, ע"א;

ט שם יז, ע"ב; יח, ע"א.

ביאור

שכאורה היה צריך לכתוב ונעלם מעיני העדה, היינו, שהסנהדרין טעו, הורו בדבר האסור שהוא מותר, וע"י זה שגה הקהל ועשה בשגגה העבירה, אלא כך כוונת הפסוק, אם כל עדת ישראל ישגו באורייתא בתורה ולא ינדעון ולא יבינו דרכי התורה במאי הוא, מהו הסיבה לזה בגין משום שנעלם דבר מעיני הקהל היינו, שגדולי הדור לא ידעו ולא רצו להתעסק בתורה, ולגלות עומק מאור התורה הקדושה, וזוהי הסיבה שכל עדת ישראל עשו שגיאות. (יג) תאני ר' יצחק מאי שנא, למה בכל אתר בכל מקום, בפרשיות הקודמות שכתובים דיני הקרבנות, כתוב ואם זאת אומרת, שזה ספק ובלתי מצוי שיחטא ושיהיה צריך להביא קרבן, ואם הכהן, אם כל עדת ישראל, והכא

עבודתו, ובוהו יובנו התיבות לאשמת העם, שהוא נזק לעם, וכן הדבר, שליח צבור המוציא ידי חובתו של הקהל בתפלתו, אם נמצא בו חטא, אוי להקהל שסומכין עליו.
(יא) דאשתכחן בירושלם, שנמצאים בירושלם, מפני שהפסוק מדבר שהסנהדרין טעו בהוראה לקהל, ואילו היה כתוב רק כל ישראל ישגו, היתה הכוונה סנהדרין קטנה של כ"ג טעו, לכן כתוב עדת להורות שרק אם סנהדרין גדולה של שבעים ואחד טעו, נוהג הדין הכתוב בפרשה, דהא מתמן נפקא שמשם תצא הוראה לכל ישראל דהוו תמן טעאן מכיון ששם טעו, הרי כל ישראל טעו, מפני שכל ישראל משכי אבתרייהו נמשכים אחריהם.
(יב) ואם פירוש אחר לתרץ המשך הדברים,

תורה אור

(ג) תענית ט"ז, ע"ב; יז, ע"א מורידין לפני התיבה וכו' שבינו ריקם מן העבירה, ועיין ברכות ל"ד, ע"ב, בש"ץ שטעה סימן רע לשולחני.
(ד) הוריות ג, ד, ה, ת"כ ויקרא.

גרמיה תדירא בגין דמטולא דמאריה עליה בכל יומא וכו', וע"ד תוהא איהו כד יחטא ובג"כ ואם כתיב וכן אם כל עדת ישראל ישגו, תוהא הוא, דכלהו ישתכחו בחובא חד וכו', ובג"כ כן כתיב ואם, אבל הכא אשר גשיא יחטא, ודאי בגין דלביה גס ביה, ועל דא אשר גשיא יחטא וכו' י"ב.

ה, כג ויהיה כי יחטא ואשם: מהו יד) כי יחטא, ולבסוף ואשם, אלא הכי תאנא כי יחטא מאיגון חובין דאקרון חטא וכו' ואשם, ויתקן, כלומר אם יתקן עובדוי, והשיב את הגזילה אשר גזל, ואשם כד"א י"ג האשם המושב לה, אמר ר' יוסי ממשמע דכתיב והשיב וישיב לא כתיב אלא והשיב, והשיב דייקא י"ד.

והשיב את הגזילה: טו) תמן (ה) שאילו חבריאי, מפני מה בגזלה כתיב והשיב את הגזלה ולא יתיר, אלא הא אוקימנא דא שני דחילו עלאה כחחאה, ודא דגניב שוי דחילו תחאה לקבליה, ולא דחילו עלאה טו.

מראה מקומות

י"ב שם, י"ג במדבר ה, ח. י"ד ו' ויקרא טו, ע"ב. טו שם טז, ע"א.

ביאור

ויחליט לתקן המעות, ומביא ראיה מפסוק אחד שהאשם פידושו תקנה, ובמה יתקן חטאי, והשיב את הגזלה, ור' יוסי אומר ממה שכתוב והשיב ולא כתוב ישוב, ונלמד שמחייבים אותו להשיב, אלא כתוב והשיב, הכונה שמעצמו החליט להשיב את הגזלה. טו) תמן שאילו, שם שאלו החברים, מפני מה בגזלה כתוב, והשיב את הגזלה ולא יותר, ובגנב אמרה התורה שישלם פי שנים, ולפעמים גם פי ארבע, וחמש, אלא, הא אוקימנא כן העמדנו, הגזלן השוה דחילו עלאה יראה עליגנה לתחונתו, היינו שאיננו מפתח לא מהקב"ה ולא מבני אדם באופן שוה, אבל הגנב שם כנגדו יראה תחונתו, שמפתח מבני אדם, ולא יראה עליגנה, נמצא שהחשיב את היראה מפני בני אדם יותר מיראת ה'.

וכאן אצל הגשיא כתיב אשר, שמשמעו שזה כאילו בטוח שיחטא, אלא אצל הכהנים לא מצוי שיחטאו דהא כהן גטיר משום שהם שומרים את עצמם תמיד שלא יחטאו, ואם כתיב וכן אם כל עדת ישראל ישגו, תוהא, פליאה היא, שכל העדה כולה תחטא בחטא אחד, הגם, ובין הקהל ישנם הרבה אנשים פשוטים, אבל בכל זאת כולם שיחטאו בחטא אחד פליאה היא ובלתי מצוי, לכן כתיב ואם, אבל הכא אשר גשיא יחטא, זה כאילו ברור שיחטא דלביה גס, הואיל ולכו גאה עלול לחטוא. יד) כי יחטא מקודם כתוב כי יחטא, וחסא זה שוגג, ואח"כ כתוב ואשם, שזו עבירה במזיד, אחד סותר את השני, אלא הכי תאנא כן למדנו, כי יחטא מאלו העבירות הנקראים בשם חטא, ואשם יתבונן בחטאו ויתקן

תורה אור

(ה) ב"ק ע"ט, ע"ב שאלו תלמידיו את ר' יוחנן בן זכאי מפני מה התמידה תורה מנגב יותר מבגולן, אמר להן, זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו וכו'.

פרשת צו

ו. ו אש תמיד תוקד: ר' חייא אמר א' אש (א) תמיד תוקד על מזבח לא תכבה דא אשו: דיצחק דכתיב א' הנה האש והעצים והיינו אש תמיד דקיימא תדיר. והעצים אלין עצים דאברהם דכתיב ובער עליה הכהן עצים בקר בבקר ב.

ז. לז זאת התורה לעלה למנחה וגו': כשפירש הקבי"ה הקרבנות, אמר משה, רבונו של עולם, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו, אמר לו, (ב) משה יעסקו בתורה, ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר וזאת התורה וגו', (ב) כלומר זאת התורה בשביל עולה, בשביל מנחה בשביל חטאת בשביל אשם ג.

מראה מקומות

א' בראשית כב, ז. ב' ז' צו ל, ע"א. ג' ז' וירא ק, ע"א.

ביאור

(א) אש תמיד התיבות אש תמיה, מרמזות על אש של יצחק, שזכותו לעולם מגינה עלינו, וזהו שנאמר הנה האש והעצים, האש מרמז על יצחק שנעקד על המזבח, דקיימא תדיר שעומדת תמיה, שהזכות עומדת לעולם להגין על ישראל, והעצים מרמזים על אברהם אבינו, שזוכר פה העצים בבקר בבקר, והיא רמו על

אברהם אבינו, שנאמר בו וישכם אברהם בבקר, להזדרז למצות העקידה וזכות שניהם עומדים לכפר על בני ישראל. (עיין בתורה אור).

(ב) כלומר התורה, שתלמדו את דיני הקרבנות, כי הלמוד נחשב כמו שהקרבתם עולה ומנחה חטאת ואשם, ושעצם לימוד התורה אפילו בשאר ענינים מגינה ומצילה.

תורה אור

(א) תמיד, נלעני"ד שר' חייא דורש הדרש מדויק התיבה תמיד שנכתבה שלא במקומה שלפי סגנון הלשון בשאר המקומות, היה צריך לכתוב אש תוקד על המזבח תמיד היינו שהמלה תמיד תכתב בסוף כמו שכתוב אצל חשן המשפט ונשא אהרן וגו' על לבו לפני ה' תמיד, ובציץ והיה על מצחו תמיד ובקטרת, יקטירנה קטרת תמיד ובפרשה אמור בפ' המנורה צו את בני וגו' להעלת נד תמיד, וכן בפסוק שלאחריו וכן בלחם הפנים יערכנו לפני ה' תמיד ועוד לכן מזה שנכתב אש תמיד היא לרמו דקיימא תמיד.

(ב) מגילה לא, ע"ב אמר ר' אמי וכו' תינח בזמן שביית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות וכו'. מנחות קי, ע"א אמר רבא מאי דכתיב זאת התורה וגו' כל העוסק בתורה אין צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם.

פרשת שמיני

ט. ב קח לך עגל : למה כתיב א) קח לך, לכפרא על חוביה, על ההוא עגל, דאיהו גרים לון לישראל וכו' א.

ט. כב וישא אהרן את ידו : כתיב ב) ידו חד, בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא וכו', ובספרא דשלמה מלכא כתיב, דכל מאן דארים ידוי לעילא ולאוי אינון בצלותין ובעותין, האי איהו בר נש דאתלטייא מעשרה שולטנין ממנן, ואינון ב עשרה שליטין אשר היו בעיר דממנן על פרישו דידין לעילא, לנטלא ההוא צלותא או ההיא ברכתא, ויהבי ביה חילא לאתיקרא שמא קדישא, ואתברך מתתא וכו' ולברכא לההוא דמברך ליה, דכתיב ג ואני אברכם וכו', דאלין עשרה ממנן זמינין ומתערין לגבי ההוא פרישו דידין, ואי הוא למגנא, אינון עשרה לטיין ליה במאתן וארבעין ותמניא לוטין, והאי הוא דכתיב ביה ד ויאהב קללה ותבואהו, וכדין רוח מסאבא שרייא על אינון ידיו, דארחיה למשרי על אתר ריקניא, וברכתא לא שרייא באתר ריקניא ד.

ט. כד ותצא אש מלפני ה' : ג) דא אוריאל דגחית בחיזו דאשא וכו' ואתחזי כאריה ברבא רביע על קרבנא, וכד ישראל לא אשתכחו וכאין, או ההוא דמקריב

מראה מקומות

א ז' ויקהל ריט, ע"ב.   ב קהלת ז, יט.   ג סמוכד ו, כו.   ד תהלים קט, יז.
ה ז' יתרו סו, ע"א.

ביאור

א) קח לך למה כתוב לך לאהרן, מפני שזוהי כפרה על חטא העגל שאהרן היה הגורם לכך.
ב) ידו חד חסר יו"ד, שהקרי הוא ידיו והכתיב ידו, בכדי לדרוש שידו האחת לארמא להרים, דהיינו יד ימינו להרים על שמאלו, ובספרא דשלמה מלכא ובספר של שלמה המלך כתוב, מי שמרים ומגביה ידיו לעילא למעלה שלא בשעת צלותין ובעותין תפלות ובקשות, האיך הוא דאתלטייא מקולל מעשרה הממונים, אשר זה נרמז בקהלת, עשרה שליטין אשר היו בעיר, שהם ממונים על פרישת הידים למעלה בשעת תפלה לנטלא לקבל התפלה או הברכה ויהבי ביה חילא, ונותנים בו כח, לכבו השם הקדוש, ועל ידי זה לגרך למי

שמברך הברכה, ואלו העשרה הממונים על פרישת הידים ואי הוא למגנא ואם הם בחנם, המרים ידיו לא בשעת תפלה וברכה, אלו עשרה המלאכים הממונים, לטיין מקללין את האיש הזה, במאתים וארבעים ושמונה לוטין קללות, והאיש הזה גורם לעצמו את הקללות, ועיז כתוב ויאהב קללה ותבואהו, וכדין רוח מסאבא ואז רוח הטימאה שורה על ידים אלו, מפני שדרכו של רוח הטימאה נוח על מקום ריק, וברכה אינה חלה במקום ריק. ג) דא אוריאל זה הוא מלאך אוריאל דגחית שיורד מן השמים בדמות אש, ונראה כמו ארי גדול שוכב על הקרבן, וזהו סימן שהקרבן נתקבל לצרפו ולנחת רוח לפני ה', וכד ישראל

קרבנא לא קריב כדקא יאות, ולא אתקבל קרבניה הוו חמאן דלא סליק תננא באורח מישר וכו', והוו חמאן דיוקנא דחד כלבא חציפא רביע על קרבנא ו'.

י, א ויקחו שני בני אהרן: תנו, ד) בההוא יומא חדוותא דכ"י הוות וכו', ובכמה גוונין ערבבו חדוותא דכ"י, חד דלא אתנסיבו ולא אתחזיין לקרבא, ולא תברכא עלמין על ידיהו וכו', וחד דלא הוה שעתא כדקא יאות, וחד (א) דדחקו שעתא וכו', ובכל אתר דלא אשתכח דכר ונוקבא (ב) שכינתא לא שריא ביניהו כלל, בגין כך אזחר לכהני דכתיב ז' בזאת יבא אהרן אל הקדש דישתכח דכר ונוקבא ח'.

י, ו ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה': ואחיכם (ה) כל בית ישראל, ולא כהנא, דכהנא בעי לאשתכחא בנהירו דאנפין בחידו כלל כגוונא דלעילא, דהא על ידוי ברכאן וחדוון משתכחי, ועל דא אתרחקא מניה דינא ורוגזא ועציבו, בגין דלא יתפגים מההוא אתר דאתקטר ביה ט'.

י, ט יין ושכר אל תשת וגו': א"ר יהודה מגו פרשתא דא שמעינן דנדב ואביהוא

מראה מקומות

ו' ז' צו לב, ע"ב. ז' ויקרא טו, ג. ח' ז' שמיני לו, ע"ב. ט' שם לט, ע"א.

ביאור

וכשישראל אינם זכאים, או מי שמקריב הקרבן איננו מקריבו כנדרש, והקרבן איננו מתקבל לרצון לפני ה', היו רואים שהעשן איננו עולה באופן ישר והוו חמאן והיו רואים דמות כלב חצוף רובץ על הקרבן.
ד) בההוא יומא באותו היום שחינוכו את המשכן חדוותא שמחת כנסת ישראל היתה, ושני בני אהרן ערבבו ובלבלו את השמחה על ידי שהקריבו את הקטרת. חד ראשית דלא אתנסיבו שלא היו נשואים ואינם ראויים להקריב, שנית, שלא היה הזמן ראוי לכך להקרבת קטרת, שלא היה זה בזמן העלאת הנרות כמו שכתוב (שמות ל, ז) בהיטיבו את הנרות יקטירוהו וכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירוהו, ועוד, דדחקו השעה שרצו לרשת הכהונה בחיי אביהם ובכל אתר ובכל מקום שלא נמצא זכר ונוקבא, אין השכינה שורה ביניהם כלל, בגין כך ומפני זה הזהיר הקב"ה להכהנים, בזאת יבוא אהרן אל הקדש, היינו שצריך שתהא לו אשה.
ה) כל בית ישראל, רק בית ישראל יבכו, אבל הכהנים צריכים להיות בנהירו דאנפין בפנים מאירות בחידו בשמחה ותדוה כעין של מעלה, כי על ידו נמצאות ברכות ושמחות, ועל כן צריך הוא להתרחק מדין כעס ועצבות.

תורה אור

(א) סנהדרין נ"ב, ע"א אמר לו נדב לאביהו, אימתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה נהג את הדוד.

(ב) סוטה י"ז, ע"א דרש ר' עקיבא, יבמות ס"ב, ע"ב, שבת ל' ע"ב, שאין השכינה שורה וכו'.

(ג) ו' רוי חמרא הוו מדאזהר לון לכהני בהא. ר' חייא פתח ' ויין ישמח לבב אנוש אי בעי כהנא למחדי ולאשתכחא בנהירו דאנפין יתיר מכלא אמאי אסיר ליה חמרא דהא חידו ביה אשתכח. נהירו דאנפין ביה אשתכח. אלא שירותא דחמר חדותא סופיה עציבו י"א.

י"א. א וידבר ה' אל משה ואל אהרן וגו': מ"ש הכא אהרן. ז) אלא בגין דאיהו קיימא תדיר. לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא. דכתיב להבדיל בין הטמא ובין הטהור י"ב.

י"א. ב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה: (ז) האי קרא לאו רישיה סיפיה. ולאו סיפיה רישיה. זאת החיה בקדמיתא. ולבתר מכל הבהמה. אלא אמר קב"ה בכל זמנא דישאל מנטרי נפשיהו וגרמיהו דלא לסאבא לון. ודאי זאת החיה אשר תאכלו. (ד) יהון שכיחין בקדושה עלאה לאתדבקא בשמי. בביררו דההיא

מראה מקומות

י תהלים קד. טו. י"א ז' שמיני לש ע"א. י"ב שם מא, ע"א.

ביאור

(ו) רוי חמרא שכורי יין, מהפרשה הזאת מוכח שנדב ואביהוא היו שכורי יין הואיל והקב"ה הזהיר אחר כך לאהרן ולבניו, שאל ישתו יין ושכר בבואם אל אהל מועד. אי בעי כהנא למחדי אם הכהן צריך להיות שמח, כמו שנוכר לעיל, וכל בית ישראל יבכו והכהנים אסור להם לבכות ולהיות עצובים ולאשתכחא בנהירו דאנפין והכהנים צריכים להמנע בפנים מאירות יותר משאר אנשים, למה אסרה עליהם התורה לשתות יין, הלא נאמר, ויין ישמח לבב אנוש, אלא שירותא דחמר תחילת היין, היינו כשמתחילין לשתותו הוא משמח, אבל בסופו נעשה האיש עצוב, ומפני זה אסרה התורה לכהנים לשתות יין בבואם לעבודת המקדש.

(ז) אלא בגין, הקב"ה שיתף את אהרן למושה בדבור זה מפני שהוא עומד תמיד להבדיל בין מסאבא ובין דכיא בין הטמא ובין הטהור.

(ח) האי קרא הפסוק הזה אין ראשו כמו סופו, מתחיל לדבר מחיה, ובסוף מדבר מבהמה, אלא כך כונת הפסוק בכל זמנא בכל זמן שישאל מנטרי שומרים נפשם וגופם דלא לסאבא שלא ישמאו אותם, אזי הם נקראים חיים, וגמזאים בקדושה עליונה להתדבק בשמי בבחירת הבהמות שבחתי לכמ, למיכל לאכול, לא תסתאבו לא תשמאו בהם, ותהיו דבקים בשמי.

תורה אור

(ג) דבריו בויק"ד פ, ע"ב דתני ר' שמעון לא מתו בניו של אהרן אלא על שנכנסו שתויי יין לאהל מועד ודברי ר' ישמעאל שם בסוף הפרשה.

(ד) עיין במ' בראשית בפ' נעשה אדם בצלמנו בעיני מאכלות אסורות.

בהמה, דברירנא לכו למיכל, לא תסתאבו בהו, ותהוון דבקינ בשמי וכו'. ט) תו זאת החיה אשר תאכלו, בפרעה כתיב יג. בזאת תדע כי אני ה', הא זאת לקבלך, לאתפרעא מנך, אוף הכא זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, הא זאת לקבליכון לאתפרעא מגייכו אי תסתאבון נפשיכון, מאי טעמא בגין דנפשתא מנה הו, ואי אתון תסאבון להווא דילה, הא זאת לקבלייכו, אי לטב היא קיימא לגבייכו, אי לביש היא קיימא לגבייכו יד.

יא, מד והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני וגו' : מאן דאיהו י) בדיוקנא דמלכא, לא לבעי ליה לאפרשא מאורחוי דמלכא, ובגין כך רשים להו קודשא בריך הוא לישראל כל אינון דאתיין מסטרא דא, וכל אינון דאתיין מסטרא אחרא וכו', ת"ח, כתיב טו ישראל אשר בך אתפאר, אי קב"ה מתפאר בהו בישראל האיך אתיין לאסתאבא ולאדבקא בסטרא מסאבא, זכאה חולקיהון דישראל דכתיב בהו טז כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה' יז.

והתקדשתם והייתם קדושים : (ה) והתקדשתם אלו יא) מים ראשונים, והייתם

מראה מקומות

יג שמות ז, יז. יד ז' שמיני מא, ע"א. טו 'שעי' מח, ג. טז שם סא, ט. יז ז' שמיני מא, ע"ב.

ביאור

ט) תו, עוד פירוש על מה שכתוב זאת החיה, בפרעה מצינו שמשח רבינו אמר לו בשם ה'. בזאת תדע על ידי המכות שאשלה עליך, תדע שאני ה', המדה שנקראת זאת תהיה לקבלך נגדך לאתפרעא להפרע ממך גם פה מרמו הפסוק בתיבה זאת, שאם תטמאו את עצמכם במאכלות אסורות, אוי המדה זאת תפרע מכם, מפני שזאת היא מדת מלכות, שנפשות בני אדם באות ממנה, היא לקבליכון לנגדכם אם לטב היינו, אם שתשמרו את עצמכם לא להטמא במאכלות אסורות וטמאות, היא עומדת אצלכם שתדבקו בה ובקדושתה, ואם לביש לדע, אם תטמאו את עצמכם, היא עומדת נגדכם, על ידי המכות שאשלה עליך, תדע שאני ה', המדה שנקראת זאת תהיה לקבלך נגדך לאתפרעא להפרע ממך גם פה מרמו הפסוק בתיבה זאת, שאם תטמאו את עצמכם במאכלות אסורות, אוי המדה זאת תפרע מכם, מפני שזאת היא מדת מלכות, שנפשות בני אדם באות ממנה, היא לקבליכון לנגדכם אם לטב היינו, אם שתשמרו את עצמכם לא להטמא במאכלות אסורות וטמאות, היא עומדת אצלכם שתדבקו בה ובקדושתה, ואם לביש לדע, אם תטמאו את עצמכם, היא

עומדת נגדכם, לענוש אתכם. י) בדיוקנא דמלכא, מי שהוא בדמות המלך העליון ככתוב והתקדשתם וגו' כי קדוש אני, אתם כביכול בצורת המלך, לכן אינו צריך לפרוש מדרכי המלך, ובגין ומשום כך קב"ה רשם לישראל כל הדברים הבאים מצד זה ומצד אחר, תדעו, שכתוב, ישראל אשר בך אתפאר, אם הקב"ה מתפאר בישראל, איך יבואו להטמא ולהתדבק בצד הטומאה, אשרי חלקם של ישראל שכתוב בהם כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'.

יא) מים ראשונים שצריך ליטול ידיים קודם התחלת הסעודה, והייתם קדושים אלו מים

תורה אור

(ה) ברכות נ"ג, ע"ב, אמר ר' יהודה אמר רב ואמרי לה במתניתא תנא והתקדשתם וכו' עיין

קדושים אלו מים אחרונים, כי קדש זה שמן ערב, אני ה' זו ברכה ואמצעים בין גבינה לבשר ובין דא והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' (יב) זכאין עמא דמאריהון ישווי לון לגביה (יג) אוף הכי (י) והתקדשתם בשעת תשמיש, מים ראשונים דורע בר גש מצוה, אחרונים דנוקבא חובה, ואמצעים קא רמזו וכגבינה תקפיאני, הה"ד י"ח הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני, והאי איהו דקא דמיו בין גבינה לבשר, דאתמר ביה עור ובשר תלבישני יט.

פרשת תזריע

יב, ב אשה כי תזריע וילדה זכר : א"ר אחא, א) וילדה זכר, וכי כיון דמזרעת יולדת דכתיב וילדה האי קרא הכי מיבעי ליה אשה כי תהר וילדה זכר, מהו כי

מראה מקומות

יט ו' פנחס רמו, ע"א. יב איוב י, י.

ביאור

אחרונים, אחרי גמר האכילה קודם ברכת המזון, כי קדש זה שמן ערב, שהיו נוהגים לסוך הידים אחר הסעודה אחרי מים אחרונים, להעביר את זוהמתן (רש"י ברכות נג, ע"ב). אני ה', זו ברכה, שאחר כך צדיקים לברך ברכת המזון. (יב) זכאין זכאים הם עם ישראל שהקביה השוה אותם אליו, שכתוב והתקדשתם וגו' כי קדוש אני.

(ג) אוף הכי כמו"כ הפסוק מרמו גם על ענין אחר, והתקדשתם שעת תשמיש וזיווג עם אשתו, יתנהג בקדושה, לא כדי למלאות האותו, אלא רק לשם קיום המצוה, ועוד, מים ראשונים, שמזריע האיש, הם מצוה, אחרונים, היא חובה, ואמצעים רשות, זה שנא' בגמרא על מים אמצעיים בין גבינה לבשר, מרמו עבור האשה, ועל זה נאמר, הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני, מפרש הפסוק השתלשלות עבור האשה ובריאת הולד וזה מרומז בגמרא בין גבינה לבשר, על שם הפסוק עור ובשר תלבישני.

(א) וילדה זכר האם תיכף אחרי שתזריע תלד זכר, והאי קרא הפסוק הוה כך היה צריך לכתוב, אשה כי תהר וילדה זכר ולמה כתיב כי תזריע, ע"ז א"ר יוסי, אתתא אשה מיום שנתעברה עד יום שיוולדת, היא רק מזכרת על הולד שלה, אם יהיה זכר.

תורה אור

בחולין ק"ה, ע"א, אמר רב אידי בר אבין א"ר יצחק אשיין מים ראשונים מצוה, ואחרונים חובה, אמצעים רשות.

(י) שבועות יח, ע"ב א"ר בנימין בר יפת א"ר אלעזר כל המקדש את עצמו בשעת תשמיש הוי"ן לו בגים זכרים שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים וסמוך לו אשה כי תזריע.

תזריע וילדה, א"ר יוסי אתתא מן יומא דאתעברת עד יומא דיולדת לית לה בפומא אלא ילידו דילה, אי ליהוי דכר, ועל דא אשה כי תזריע וילדה זכר א.
 יג, ט נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן: (ב) כהנא הוה ידע בהו לדכיא ולמסאבא, הוה (א) ידע אינון דהוו יסורין דרחימותא או אינון דאשתכחו במאן דמאיס ביה מאריה ורחיק ביה ב.

פרשת מצורע

יד, לד וכי תבאו אל ארץ כנען וגו' בבית ארץ אחוזתכם: (א) וכי אגר טב הוא דישתכח באינון דזכאן למיעל בארעא אלא הא אוקמוה (א) לאשכחא מטמונין דאטמרן בביתיהו ולאנהגא לון לישראל וכו'. תא חזי אי עובדא דא הוה לאשכחא מטמונין בלחודוי, יהדרון אבנין לבתר כמה דאינון לאתרייהו, ועפרא לאתריה, אבל קרא כתיב וחלצו את האבנים וכתבי ועפר אחר יקח, אבל תא חזי

מראה מקומות:

א ד' תזריע מב, ע"ב. ב שם מו, ע"א.

ביאור

(ב) כהנא הוה הוה מתדן למה המצוה להביא את אשר יש בו נגע אל הכהן, מפני שהכהן ידע לדכיא ולמסאבא לטהר ולטמא, ידע, אם הנגעים הם יסורים של אהבה, או שהם דאשתכחו נמצאו במי שאדונו הקב"ה מאס בו ומרחיקו, על ידי זה ידע הכהן איך להתנהג עם הנגע.
 (א) וכי אגר טב הוא האם זה שכר טוב, למה כתוב וכי תבאו וגו', ונתתי נגע צרעת מהלשון הזה מוכח, שזה כמו הבטחה, שהקב"ה יתן נגע בבית, שהדי בפרשה הקודמת בכל עניני נגעים נאמרו בלשון ספק, אדם כי יהיה נגע צרעת כי תהיה, ובשר כי יהיה, וכן בכלום, ופה נאמר

וגתתי, שזה לשון מתנה, לכן שואל הזוהר וכי אגר, האם זה שכר טוב לאלה שזכו למיעל להכנס בארץ שימצאו נגעים בבתיהם, אלא כבר העמדנו שזו באמת בשורה, בשביל שאחר שינתצו את הבתים ימצאו מטמונין דאטמרן אוצרות שהצפינו הכנענים בקירות הבתים. תא חזי בוא וראה אי עובדא דא אם הנגעים בבתים הם כדי שימצאו מטמוני כסף וזהב בלבד, הלא יוכלו יהודון להחזיר את האבנים אחרי הנתיצה כמות שהם לאתרייהו למקומם הראשון וכן העפר ולמה כתוב וחלצו את האבנים וגו' והשליכו אתהן אל מחוץ לעיר וגו' ולקחו אבנים אחרות וגו' ועפר אחר יקח,

תורה אור

(א) ברכות ה', ע"א—ע"ב אמר ד' יוחנן וכו' עיי"ש בפירוט.
 (א) בהוריות י', ע"א דברי ר' יהודה בשורה היא להם שנגעים באים עליהם (ופלא הדבר שבשם ד' שמעון חולק על דרש זת).

כתיב א' וכל הנשים אשר גשא לבן אותנה בשעתא דהוו עבדין עבידתא, הוו אמרי דא למקדשא, דא לפרוכתא וכו', בגין דתשרי קדושה על ידיהו ואתקדש ההוא עבידתא וכו', כגוונא דא, מאן דעביד עבידתא לע"ז או לסטרא אחרא דלא קדישא, כיון דאדכר ליה על ההוא עבידתא הא רוח מסאבא שריא עלוי וכו', כנעניים פלחי לע"ז אינהו וכו', והוו בניין בגין לפרצופיהו ולגעוליהו וכו', וכד שארן למבני, הוו אמרן מלה, וכיון דאתדכר בפומייהו, סליק עליה רוח מסאבא וכו', כיון דעאלו ישראל לארעא, בעא קב"ה לדכאה לון ולקדשא לון ארעא, ולאפנאה אתר לשכינתא וכו', ועל דא בההוא נגע צרעת הוו סתריין בניינין דאעין דאתעבידו במסאבו בגין דיתעבר רוח מסאבא וכו'. (ב) ועל דא מאן דבני בגין, כד שארי למבני, בעי לאדכרא

מראה מקומות

א שמות לה, כו.

ביאור

בניינים לפרצופיהם, ולתועבתם של צד הטומאה, וכד שארן וכשהיו מתחילין בבנין הוו אמרו מלה היו אומרים איזה דיבור וכיון דאתדכר וכיון שהיו מזכירים בפייהם היה עולה רוח הטומאה על המקום הזה, ונח בהבתים האלו, וכיון שנכנסו ישראל לארץ בעא רצה הקב"ה לדכאה לשהר אותם ולקדש להם הארץ ולפנות אתר מקום להשכינה, כדי שלא תשרה השכינה במקום טמא, ועל ידי הגנעים שנחנו בבתיים היו סותרים הבניינים דאעין של עצים ואבנים ולהחליפם באחרים בכוי להעביד ולהרחיק משם רוח הטומאה, ועל דא ועל זה, מי שבונה בנין, כד שארי בשמתחיל לבנות, בעי לאדכרא צריך להזכיר בפה שהוא בונה הבית לפולחנא לעבודת הקב"ה, וכדין ואז סייעתא

אבל תא חזי אלא בא וראה, שיש עיוד טעם אחר במצוה זו, שהרי במלאכת המשכן כתוב וכל הנשים אשר גשא לבן אותנה וגו', משמע, שהיו עושות המלאכה בהכנה מיוחדת, ובזמן שהיו עושות המלאכה, הוו אמרי היו אומרות בפה, דא למקדשא זה למקדש, זה לפרוכת, בגין, בשביל שתשרה קדושה על ידהו ותתקדש המלאכה יע"י ההזמנה והדבור בפה היו ממשיכות הקדושה על הדבר, כגוונא דא כעין זה מי שעושה מלאכה לעבודה זרה או לצד אחר שאיננו קדוש, כיון דאדכר כיון שהזכיר בפיו על המלאכה שזה בשביל עבודה זרה, רוח מסאבא רוח הטומאה שורה ונח על המלאכה הזאת, כנעניים פלחי לע"ז הכנענים עובדי עבודה זרה היו, והיו בונים

תורה אור

(ב) וכך אני זוכר בחז"ל בכל זמן שהתחילו לבנות בית, היה המנהג להזמין כל בני העיר שבאו והומיגו בפה שבונים לשם קדושה ומה בארה"ק היונת המנהג הקדוש הזה שיסודו בקדוש ורק בבניינים צבוריים גוהגים לשם פרסום לעשות, «אבן הפינה», ועיין בחת"ס יו"ד סי' קלח, והובא בדריו ביו"ד בפ"ת סי' קעט, ע"ד המנהג בתוכות הבית להכניס מקודם זוג תרנגולים ולשחטם בשביל הצלחת הדיידים עיי"ש, וסיים שם ושוב שיתגן הבית בתורה ותפלה זמן מה ולא הזכיר דברי הוה"ק הזה.

בפומיה דהא לפולחנא דקב"ה הוא בני וכו', וכדין סייעתא דשמיא שארי עלוי וקב"ה זמין עליה קדושתא וכו', הה"ד ב וידעת כי שלום אהלך וגו' מהו ופקדת נוך וכו', לאפקדא מלה בפומא כד איהו בני, וכדין ולא תחטא כתיב ג'.

טו. לא והזרתם את בני ישראל מטמאתם: (ב) והזרתם כהאי זר דאיהו זר מכלהו ולא אתחבר במה דליתיה דיליה ד.

פרשת אחרי

טז. א אחרי מות וגו' וימתו: ר' יצחק אמר, כתיב אחרי מות וכתיב וימותו, כיון דאמר אחרי מות וכו' לא ידענא דהא א' וימותו, אלא הכי תנינן, תרי מיתות הוו, חד לפני ה' וחד, דלא הוו להו בנין, דכל מאן דלא זכי לבנין (א) מית הוא א'.

טז. ב כ' בענן אראה על הכפרת: א"ר אבא, מה בעא הכא כי בענן אראה על הכפרת, וכתיב בזאת יבא אהרן, (ב) והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל, אלא, עננא הוה נחית, וכד הוה נחית מטא על האי כפרת, ומתערין

מראה מקומות

ב איוב ה, כד. ג ד' תודיע נ, ע"א. ד ד' מצורע נה, ע"א. א ד' אחרי נה, ע"א.

ביאור

דשמיא עורה מן השמים שורה על הבית, והקב"ה מזמין ומשרה עליו קדושה, וע"ז כתוב וידעת כי שלום אהלך וגו' ומהו ופקדת נוך וכו' לאפקדא מלה בפומא שצריך שיאמר דוקא בפיו בזמן שהוא בונה, שכונה את הבנין לעבודת הקב"ה, ואז ישרה רוח הקדושה על הבית, ואז ולא תחטא כתוב. (ב) והזרתם, כמו זר, שהוא מופרש מהכל ולא אתחבר ואיננו מתחבר במה שאיננו שלו, כך יהיו בני ישראל כמו זרים, לבלי לנגוע בשום טומאה.

(א) וימותו למה נאמר בפסוק זה וימותו אחרי שמקורם כתוב אחרי מות, אלא תרי שתי מיתות מתו, אחת לפני ה' והשניה שמתו בלא בנין, וזהו שכתוב וימותו, שהוא לשון עבר, שהכונה שכבר נחשבו למתים עוד בחייהם. (ב) והא כהנא לא חמי והלא הכהן לא ראה השכינה בזמן שנכנס לקדשי קדשים כי לא ידאני האדם וחי' כתוב, אם כן לשם מה מודיע לנו הכתוב כל זאת אלא עננא, אלא ענן היה יורד, היינו שהשכינה היתה מתלבשת בענן ויורדת, ומגיעה על הכפרת, ומתערין גרפיהו

תורה אור

(א) דברי דיביל נדרים ס"ד, ע"ב כל אדם שאין לו בנין חשוב כמת, וכן תניא ד' חשובין כמת וכו' ומי שאין לו בנין.

גדפיהו דכרובין, ואקשי להו ואמרי שירתא, ומה שירתא אמרי, ב כי גדול ה' ומלל מאד נורא הוא על כל אלהים, האי כד סלקי גדפיהו, בשעתא דפרסין להו אמרי, ג כי כל אלהי העמים אלילים וה' שמים עשה, כד חפיין על כפורתא אמרי, ד לפני ה' כי בא לשפט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במשרים. וקלהוץ היה שמע כהנא במקדשא, כדין שוי קטרת באתריה, ואתכוון במה דאתכוון, בגין דיתברך מלא ה'.

טז, ל כי ביום הזה יכפר עליכם: כפור, אמאי אקרי כפור, אלא בגין ג דנקי כל מסאבו, ואעבר ליה מקמיה, בההוא יומא, ועל דא, יום כפור: יומא דנקיותא והכי קרינו ליה, כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, כי היום הזה מבעי ליה, מאי כי ביום הזה, אלא בגין דאתדכי מקדשא לעילא ואתגהיר, כתיב כי ביום הזה יכפר עליכם יכפר ויגקי בקדמיתא ביום הזה, בגין דיתדכי, ולבתר עליכם ה'.

מכל חטאתיכם לפני ה': כיון דכתיב מכל חטאתיכם, ד אמאי לפני ה' אלא א"ר יצחק לפני ה' ממש, דתגיא מרישא דירחא ספרין פתיחין ודיגי דייגין בכל יומא ויומא בתי דיגין אתמסרן לאתפתחא בדינא עד ההוא יומא דאקרי תשעה לירחא, בההוא יומא סלקין דיגין כלהו למארי דינא ומתקני כורסייא עלאה דרחמי

מראה מקומות

ב תהלים צו, ד. ג שם, צו, ה. ד שם, צו, ט. ה ז' אחרי נט, ע"א.
ו ז' תצוה קפה, ע"ב.

ביאור

זה, וזה שכתוב ביום ולא כתיב היום, הכונה כי מקודם מגה את המקדש למעלה בשמים ואחר כך יכפר עליכם.

ד אמאי לפני ה', אלא משום שמראש השנה נפתחים ספרי חיים וספרי מיתים והבית דין שלמעלה דגים את כל בני עולם בדין עד יום ט' לחדש, היינו ערב יום כיפור שאז מתקנין כסא עליון של רחמים להמלך הקדוש וביום הנה בעאן צריכים ישראל למחדי לשמוח לפני אדונם, המוכן ליום המחרת לישב על כסא הקדוש של רחמים, כסא של ויתור, וזה הוא כוונת הפסוק, מכל חטאתכם לפני ה', השם של רחמים, תטהרו.

ואז היו מתעוררות כנפי הכרובים ואקשי להו והיו דופקות בכנפיהם ואומרות שירה, כי גדול וגו' זה אמרו בעת שהיו מעלים כנפיהם, בשעתא דפרסין ובשעה שהיו פורשים כנפיהם היו אומרים כי כל אלהי העמים אלילים וגו' ואח"כ כשהיו חפיין מכסים בכנפיהם על הכפורת היו אומרים לפני ה' כי בא וגו' וקול הכרובים היה שומע הכהן במקדש, היינו בקדשי קדשים כדין ואז אחרי ששמע הכהן את קול הכרובים, היה גותן הקטרת במקומה, והיה מכון מה שהיה מכון, בגין בשביל שיתברך הכל.

ג דנקי כל מסאבו קוראים יום זה כפור מפני שמגה כל טומאה ומעבירם מלפניו ביום

למלכא קדישא בההוא יומא בעאן ישראל (ב) לתתא למחדי בחדוותא לקדמות מאריהון דזמין ליומא אחרא למיתב עלייהו בכורסייא קדישא דרחמי בכורסייא דוותרנותא וכו' הדא הוא דכתיב מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו. לפני ה' ממש ז.

פרשת קדושים

יט, ב דבר אל כל עדת וגו' אני ה' אלהיכם וגו' : א"ר חייא א) בקדמיתא אנכי ה' אלהיך, זכור וגו', בלישנא יחידאי, והכא אני ה' אלהיכם, תראו תשמרו, אל תפנו, בלישנא דסגיאין, אלא ת"ח מיומא דהוון ישראל שכיחין, בעלמא, לא אשתכחו קמי קב"ה בלבא חד וברעותא חדא כמה בההוא יומא דקיימו בטורא דסיני, (א) וע"ד כלא אתמר בלשון יחידאי, לבתר בלישנא דסגיאין, דהא לא אשתכחו כל כך בההוא רעותא א.

מראה מקומות

ז' אחרי סו, ע"א. א' ו' קדושים פה, ע"ב.

ביאור

א) בקדמיתא מקודם בשעת קבלת התורה, נאמרו עשרת הדברות בלשון יחיד, כמדבר אל יחיד, ופה כל המצוות והציויים שנאמרו בפרשה זו, נאמרו כמדבר אל רבים, בלישנא דסגיאין בלשון רבים, אלא תדע, מיום שהיו ישראל מצויים בעולם, לא נמצאו לפני הקב"ה בלב אחד וברצון אחד כמו ביום דקיימו בטורא דסיני שעמדו על הר סיני, לכן כל עשרת הדברות נאמרו בלשון יחיד, כגון: זכור, כבוד, ועוד שהיו אז כמו אחד, לבתר אחד כך דיבר הקב"ה אליהם בלשון רבים כי לא היו כל כך באותו רצון.

תורה אור

ב) ובוה יובן שבערב יום כיפור אוכלים ושותים ושמתים כל ישראל מפני שיודעים שמרהמי הקב"ה הוא שעצמו של יום מכפר מה שאין כן בערב ראש השנה שהוא מהארבעה פרקים שמשחיתין את הטבח (תולין פ"ה, מ"ד) ושלפי דברי רז"ל צריכים להיות ביום זה יותר שמחים מיום ראשון של סוכות ועליו נאמר בנחמיה (ח, י) אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו וכן נאמר בויקרא רבה פ"ל ישראל לובשים לבנים ומגלחים וכו' בבטחון שהש"ת יוציא לאור דיגנו ואעפ"כ המצב רוח של ערה"ש אצל כל יהודי הוא הרבה יותר מתוח מבערב יום הכיפורים אלא מפני שבערה"ש יודעים שלמתר הקב"ה יושב על כסא דין וכל בני עולם יעברו לפניו כבני מרון ובערב יוה"כ יודעים כולם שהקב"ה ישב על כסא רחמים.

א) במכילתא יתרו והובא ברש"י על הפסוק ויתן שם ישראל, למה לא כתיב ויתנו מפני שהיו כולם כאיש אחד, בלב אחד.

יט, ג אַת שבתתי תשמרו: למה כתיב את, ב) לאסגאה תחום שבת ב' אלפין אמה לכל רוח ג.

יט, ד אַל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם: תנינן (ב) אסיר ליה לבר נש ג) לאסתכלא בשפירו דאנתתא, בגין דלא ייתי בהרהורא בישא וכו', וכל מאן דיסתכל בשפירו דאנתתא ביממא אתי להרהורי בליליא, ואי סליק ההוא הרהורא בישא עלויה אעבר משום ג) ואלהי מסכה לא תעשו לכם, תו אי שמש באנתתיה בזמנא דסליק ביה ההוא הרהורא בישא, אינון בנין דאולידו אלהי מסכה אקרון וכו'. ר' אבא אמר אסיר ליה לבר נש לאסתכלא באלילי ע"ז ובגושי דעמין ולא לאתהגיא מגייהו ג.

יט, יג לא תעשק וגו' לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר: לא תלין פעולת שכיר ד) אמאי, אלא מקרא אחרא אשתמע, דכתיב ד' ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא וגו', לא תבא עליו השמש, אודהר דלא תתכניש בגינוי

מראה מקומות

ב' ד' בראשית ה, ע"ב. ג' ד' קדושים פ"ג, ע"ב; פד, ע"א. ד' דברים כה, טו.

ביאור

ב) לאסגאה לרבות תחום שבת, שהוא שני אלפים אמה לכל צד שמוחר ללכת בשבת ממקום שביתתו. ג) לאסתכלא בשפירו להסתכל ביופי האשה, אסור לו לאדם, להסתכל כדי שלא יבוא להרהור רע, וכי מי שמסתכל ביופי של אשה ביום, הוא כא להרהר בלילה, ואי סליק ואם עולה הרהור רע זה על לבו, הוא עובר על מה שנאמר, ואלהי מסכה לא תעשו לכם, ומפני זה נסמך בפסוק זה אל תפנו וגו' ואלהי מסכה לא תעשו

לכם, ואי שמש ואם נדרוג לאשתו בזמן שעלה בו הרהור זה, הבנים שגולדו וקראים אלהי מסכה (וע"ז נאמר בספרים הקדושים שאם חלם לאיש חלום כזה, והקיץ, אסור לו אז לשמש מטתו) וכן אסור לבני אדם להסתכל באלילים של ע"ז, וגושי עכו"ם ולא להנות מהם. ד) אמאי למה אסור להלין פעולת שכיר, אלא מפסוק אחר אשתמע משתמע הטעם, דכתיב, ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש, שפירוש אודהר הזהר דלא תתכניש שלא

תורה אור

ג) עירובין יח', ע"ב המרצה מעות וכו' אי"ר יוחנן אחרי ארי ולא אחרי אשה. יבמות פ"ג, ע"ב כתוב בספר בן סירא וכו' העלם עיניך מאשת חן וכו'. נדרים כ', ע"א תנא וכו' ואל תרבה שיחה עם האשה וכו' כל הצופה בנשים וכו'. עבודה זרה כ', ע"א אמר רב אסור לאדם לאמר כמה נאה נכרית זו וכו' שלא יסתכל אדם באשה נאה אפילו שנויה, באשת איש אפילו מכוערת וכו'.

ג) בספר נצוצי אורות הביא רמז בפסוק (דברי כה, טו) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ר"ת יסות.

מעלמא עד לא ימטי זמנך לאתכנשא, כד"א ה' עד אשר לא תחשך השמש, מהכא אוליפנא מלה אחרא, מאן דאשלים לנפשא דמסכנא, אפילו דמטו יומוי לאסתלקא מעלמא, קב"ה אשלים לנפשיה ויהיב ליה חיין (ד) יתיר ו'.

יט, יד לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל: ת"ח מאן ה' דלייט לחבריה, ואיהו קמיה ואכסיף ליה, כאילו (ה) אושיד דמיה, והא אוקימנא, והאי קרא דלאו חבריה עמו וכו', ולפני עור לא תתן מכשול, כמשמעו, ואוקמוה במאן (ו) דגרים לאחר למחטי וכן (ז) מאן דמחי לבריה רבא וכו', (ח) במאן דלא מטא

מראה מקומות

ה קהלת יב, ב. ו ד' קדושים סד, ע"ב.

ביאור

תאסף בעד זה מן העולם, עד לא ימטי זמנך קודם שבא זמנך למות, וראיה לדבר מפסוק אחר ששמש הוא זוי האדם שכתוב בקהלת, עד אשר לא תחשך השמש, פירושו, קודם שתמות, וכן כאן הפירוש, אם לא תשלם לעני שכר פעולתו, תוכל להענש, שתמות קודם הזמן, ואולי הדיוק הוא מתיבת אתך, שלכאורה היא מיותרת אלא הכוונה שוהי טובתך, שלא תענש במיתה. מהכא אוליפנא מכאן למדנה, כיון ואנו רואים פה שבעד עיכוב שכר פעולה של עני נחשב כפוגע בנפש העני ובעד זה הוא נענש בנפשו, לכן לומדים אנו מזה, (שהרי מדה טובה מרובה) מי שמחיה נפש העני, אפילו דמטו יומוי אפילו הגיע זמנו להסתלק

מן העולם, הקב"ה עושה עמו מדה כנגד מדה, כמו שהחיה את העני ממיתה, כן הקב"ה מחיה אותו ומשאירו בחיים, ונותן, ומוסיף לו על שנותיו חיין יתיר חיים יתרים ממה שנקצב לו.

ה' דלייט המקלל חבירו והוא בפניו ואכסיף ליה ומביישו אושיד דמיה הוא שופך דמו, ונחשב כאילו כמו שהורגו, ועונו גדול מאד, והפסוק הזה לא תקלל חרש מדבר לא רק בחרש, אלא בכל בני אדם, ושהוא מקללו שלא בפניו, הוא עובר בלאו זה, והלאו של לפני עור לא תתן מכשול, הוא כפשוטו, אבל חכמינו ז"ל דרשו מזה עוד דברים אחרים: במי שגורם לאחר לחטוא, מכשילו בעבירה, וכן מאן דמחי

תורה אור

(ד) כמו שאמרו בכבא בתרא על בנימין הצדיק שפרנס אשה ושבעה בניה בשנת בצורת, והחיה אותם, וכשחלה ונטה למות, אזי בזכות זה הוסיפו לו כ"ב שנה.

(ה) ב"מ נ"ח, ע"ב תני תנא קמיה דרב נחמן בד' יצחק כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים.

(ו) בפסחים כ"ב, ע"ב תניא רבי נתן אומר מגין שלא יושיט אדם כוס יין לנויר וכו', שנאמר ולפני עור וכו'.

(ז) מ"ק י"ז, ע"א תניא לפני עור לא תתן מכשול, במכה לבנו גדול הכתוב מדבר, ופירש"י דכיון דגדול הוא שמא מבעט באביו והוה ליה איהו מכשילו.

(ח) ע"ז י"ט, ע"ב מימרא דר' אבא א"ר הונא אמר רב.

להוראה ואורי, כמה דתגינן, דכתיב ז' כי רבים חללים הפילה וגו', בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי ח.

יט, טו לא תעשו עוול במשפט וגו' בצדק תשפוט עמיתך : ו) ת"ח תרי דרגין אינן הכא, משפט וצדק, מה בין האי להאי, אלא חד רחמי, וחד דינא, וכו', כד אתער צדק דאין דינא לכלא כחדא, דלית ביה רחמי, ולא וותרגותא. כד אתער משפט, אית ביה רחמי, יכול יהא כלא במשפט, אתא קרא ואמר, בצדק תשפוט עמיתך וכו' ט.

יט, יז לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא : ז) פקודא דא לאוכחא לההוא דחטי למחזי ליה רחימו סגי' דרחים ליה בגין דלא יתענש איהו דהא בקב"ה כתיב י' כי את אשר יאהב ה' יוכיח, וכמה, דקב"ה עביד ואוכח למאן דרחים ליה הכי יוליף ב"ג מההוא ארחא ויוכח לחבריה וכו', בקדמיתא אודע ליה קב"ה בסתרא בגין לאוכחא ליה (ט) ולא תערא ליה דלא ינדע ביה ב"ג, ודא איהו ביניה לביניה, אי מקבל יאות, ואי לא, אודע ליה בין רחימו, בזמנא דכהנא רבא הוה בעלמא, יהב ליה מרעין בערסיה ואתו רחימוי דקב"ה.

מראה מקומות

ז משלי ז, כו, ח' ו' קדושים פה, ע"א. ט' ו' קדושים פה, ע"ב. י' משלי ג, יא

ביאור

במי שמכח לבנו הגדול, וגורם לו ע"י זה לבעות בו ולעביר על מ"ע של כבוד את אביו, ובמי שלא הגיע להוראה ומורה ומכשיל את חבריו בעבירות.

(ו) ת"ח בוא וראה בפסוק זה נזכר משפט וצדק, מה בין זה לזה, אחד רחמים ואחד דין, כד אתער כשמתעורר צדק, הוא דן לכולם כאחד, שאין בו רחמנות ואין בו ותרנות, וכשמתעורר משפט, יש בו רחמים, יכול הייתי לחשוב, שיהא הכל במשפט, לכן מסיים הפסוק, בצדק תשפוט עמיתך.

(ז) פקודא דא, מצוה זו, הזהר בא להסביר את סמיכות המצוות הגם שהן מצוות מיוחדות, כגון : לא תשנא, הוא לאו מיוחד, שלא לשנא

ישראל, ומצות תוכחה, מצוה מיוחדת, אבל כל הפסוק מדבר מענין תוכחה, שמצוה להוכיח את חבריו אם ראה בו חטא, אבל גם למיחזי ליה רחימו סגי' להראות לו אהבה רבה שאוהב אותו, בגין בכדי שלא יענש המוכיח, וגם, על ידי זה, יכנסו דבריו של המוכיח בלב האיש, כמו שכתוב בהקב"ה, כי אשר יאהב ה' יוכיח, הקב"ה מוכיח למאן דרחים למי שאוהב אותו, כן יוליף, ילמד כל איש להתנהג בדרך זו, להוכיח לחבירו, בקדמיתא מקודם מודיע לו הקב"ה בסתר, בכדי להוכיחו ולעוררו דלא ינדע שלא ידע שום אדם, אם מקבל יאות, טוב, ואם לאו הוא מודיע בין רחימוי אותבו. בזמן שהכהן הגדול

תורה אור

(ט) ברייתא ערכין טז, ע"ב.

(י) ואודען ליה, אי אית ביה חובא דייתוב מיניה וכו', אי מקבל יאות, ואי לאו אוכח ליה באתגלייא, (יא) בממוניה, בבנוי, דכלא מלחשין עליה וייתון לגביה אי מקבל יאות, ואי לאו שארי ליה מאריה למעבד רעותיה ולא יתקף ביה לעלמין, כגוונא דא אצטריך ליה לאוכחא לחבריה, (יב) בקדמיתא בסתרא, לבתר בין רחימוי, לבתר באתגלייא, מכאן ולהלאה ישבוק ליה ויעביד רעותיה וע"ד כתיב הוכח תוכיח, הוכח בסתרא וכו', תוכיח בין חבריה ורחימוי, את עמיתך באתגלייא ועל דא לא כתיב בקדמיתא תוכיח, אלא הוכח. ח) תו הוכח, אי איהו בר נש דיכסוף, לא יימא ליה ולא יוכח אפילו בסתרא, אלא יימא קמיה כמאן דמשתעי במלין אחרנין, ובגו אינון מלין ידכר מאן דעבד ההוא חובא, הוא כך וכך בגין דאיהו ידע בגרמיה, וישתביק מההוא חובא, וע"ד הוכח, ואם לאו תוכיח, ולבתר את עמיתך באתגלייא, מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא. ט) ד"א ולא תשא עליו חטא, דהא כיון דבר נש אוכח לחבריה ואודמן לאוכחא ליה באתגלייא לא יסלק קמיה ההוא חובא דעביד.

ביאור

אחרים, ובתוך הסיפור והדברים, יזכיר לו ענין העון שעשה ובגין ומכיון שהוא יודע מעצמו שהוא עשה החטא הזה, ישתביק, יעזוב את העון הזה, וע"ד הוכח ועל כוונה זו כתוב הוכח, שאיננו מדבר עמו מעון זה, אלא מספר לו על גודל עון זה וחומר העון במפורש, ולבתר ואחר כך את עמיתך בגלוי ואם לאו, אם לא יועיל זה, תוכיח אותו בין חבריו. מכאן ואילך, ולא תשא עליו חטא, לא תדבר עמו יותר מזה.

ט) ד"א עיד פירוש על הפסוק, ולא תשא עליו חטא, אם איש מוכיח לחברו, ונודמן שמוכיח אותו בגלוי, לא יסלק לא יעלה בפניו ולא יזכיר לו החטא שעשה, שבודאי זה אסור אלא יימא יאמר סתם, הואיל והקב"ה חס על כבוד אדם, אפילו על הרשעים.

היה בעולם היה גותן לו הקב"ה מרעין בערסיה מחלה במתו, ובאים אוהביו של הקב"ה ומודיעים לו שאם יש בו חטא ישוב ממנו ויעיין במעשיו, אם מקבל טוב, ובאם לאו, הוא מוכיח אותו בגלוי ומענישו בממונו, בבנוי והכל מתלחשים עליו ובאים אליו לעוררו לתשובה, אם מקבל טוב, ובאם לאו, שארי מתחיל ועוזבי אדונו אדון העולם לעשות רצונו (כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו) ואינו מתקיף אותו יותר וע"ד ועל זה כתיב הוכח תוכיח בתחילה הוכח בסתר, אח"כ תוכיח אותו בין חבריו ואוהביו, ואח"כ תוכיח את עמיתך בגלוי.

ח) תו עוד פירוש על תיבת הוכח, אם איש זה ביישן דיכסוף שמתבייש, לא יימא אל יאמר לו ולא יוכיחו אפילו בסתר אלא ידבר עמו כמאן דמשתעי כמו שמדבר דברים

תורה אור

(י) ברייתא במס' שמחות, שבת ל"א ע"א.

(יא) ויק"ר פ', י"ז, אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחלה.

(יב) ערבין טו, ע"ב יכול אפילו משתנים פניו שיוכיחנו ברבים להלבין פניו תלמוד לאמר לא תשא עליו חטא.

דאסיר ליה ודאי, אלא יימא סתם וכו', דקב"ה חס על יקרא דב"נ אפילו בחייביא י"א.
יט, יט לא תזרע כלאים: כלאים, מהו כלאים, כמאן דיהיב אחרא י' בבי מטרא
כר"א יב אל בית הכלא בגין דלא למעבד מידי, עיי"ש יג.

ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך: לא כתיב י"א) לא תעלה עליך, לא יעלה עליך
רוחא אחרא לשלטאה בד י"ד.

יט, כו לא תאכלו על הדם לא תנחשו וגו': האי קרא אוקמיה, יב) ורזא דמלה,
האי מאן דאכיל בלא צלותא, דיצלי קדם (יג) דאכיל, על דמיה, שקיל
איהו כמנחש ומעונן, עיי"ש טו.

יט, לב מפני שיבה תקום: מפני שיבה תקום, יג) מפני שיבה דאורייתא סתם
תקום, דבעי בר גש למיקם (יד) מקמי ס"ת וכו', כגוונא דא בעי בר
גש (טו) למיקם בקיזמיה לקמי דת"ח וכו', יד) ותו תנינן, האי קרא לדרשה וכו'
אוהר ליה לבר גש עד לא יסתלק בסיבותא, דיקים בקיזמא טבא בעלמא, בגין
דדין הוא הדורא דיליה, אבל לסוף יומי לית שבתא ליה לבר גש כ"כ כד איהו

מראה מקומות

יא ד' קדושים פה, ע"ב; פו, ע"א. יב ירמיה לו, יח. יג ד' קדושים פו, ע"ב.
יד שם פו, ע"ב. טו ד' ויקהל רטו, ע"ב.

ביאור

י) בבי מטרא בבית האסורים, כמו שכתוב אל בית הכלא, שמירושו בית האסורים, היינו שכל מין יש לו תפקיד ידוע לעשות, ועל ידי זה שמחבר שני מינים ביחד, מבטלם ממעשיהם הרגילים שלא יעשו כלום.
יא) לא תעלה לא כתוב לא תעלה אלא כתוב לא יעלה, הכונה שלא תלבש שעטנו כדי שלא יעלה עליך רוח אחר וישלוט בך.
יב) ורזא דמלא סוד הדבר בכונת הפסוק, מי עאוכל בלי תפלה, מקודם דיצלי, צריך האיש להתפלל קודם שאוכל, על דמיה שיתיישב הדם על מקומו ומכונו (המעין) בפנים ההר

יראה שכן כונתו.) יג) מפני שיבה דאורייתא שיבה היא התורה, שהיא קדמה לעולם וצריך לקום בפני ספר תורה. וכן לקום בפני תלמיד חכם.
יד) ותו ועוד פירוש אחר, מזהיר לו לאיש, שיקום במעמד טוב בתורה ומצוות, קודם שישתלק בסיבותא בזקנה, היינו קודם שיהיה זקן ושיבה, בגין משום דדין הוא הדורא דיליה שזה הוא הדור שלו, שישוב עוד בבחורות, וזהו הפמיכות שבפסוק והדרת מני זקן, שאם עושה תורה ומצוות בבחורות, הוא ההידור שלו, אבל לסוף יומי אבל בסוף

תורה אור

(יג) ברכות י', ע"ב.
(יד) קידושין לג, ע"ב מפני לומדיה עומדין מפניה לא כ"ש.
(טו) שם לב, ע"ב ד"י הגלילי אימר אין זקן אלא שקנה חכמה וכו'.

סיב ולא יכיל למיהוי ביש, אלא שבחא דיליה כד (טז) איהו בתוקפיה ואיהו טב וכו' טז, כגוונא דא כתיב וזכור את בוראיך בימי בחורותיך יז.

פרשת אמור

כא. יז איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום: ר' יצחק אמר, בגין דאיהו פגים (א) ומאן דאיהו פגים לא אתחזי לשמשא בקודשא והא אוקמוה דבר נש דאשתכח פגים לית ביה מהימנותא, וההוא פגימו אסהיד עליה, כל שכן כהנא דבעינא לאשתכחא שלים, מריה דמהימנותא יתיר מכולא א.

כב. ג ונכרתה הנפש ההוא מלפני: (ב) מאי מלפני אלא דא עלמא דאתי ההוא דכל חיין קיימין תמן ב.

כב. כו שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו: (ג) עגל או טלה או שעיר או גדי לא אתמר, אלא שור או כשב או עז ההוא חילא דאית ליה לסופא (א) אית ליה בשעתא דאתייליד. (ד) והיה שבעת ימים תחת אמו בגין מראה מקומות

טז קהלת יב, א. יז ו' קדושים פז, ע"ב.

א ד' אמור צ, ע"ב. ב ד' תרומה קע, ע"ב.

ביאור

ימיו, אם עושה תשובה, לעת זקנותו, אין זה שבת, שבזמן שהוא זקן אין בכוחו לעשות רע, אלא עיקר שבת של האיש אם הוא מתנהג בצדק בזמן שהוא בכוחו השלם, וכופה את יצרו והוא טוב.

(א) ומאן דאיהו פגים לא אתחזי לשמשא בקודשא מי שהוא פגום, בעל מום, אסור לו לשמש בקודש והא אוקמוה וכן העמדנו, שאיש שנמצא פגום, בעל מום, אין בו אימון, והפגם מעיד על הפנימיות שלו, וכל שכן כהן, דבעינא שצריך להמצא שלם בנאמנות יותר מכולם.

(ב) מאי מלפני מה מלפני, אלא זה הוא העולם הבא.

תורה אור

(טז) עבודה זרה יש, ע"א. א"ר עמר אמר רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש ופירש"י כשהוא בחור בכוחו כלומר ממחר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה.

(א) עיין ב"ק סה, ע"ב אמר רבא שור בן יומו קרוי שור.

לאתישבא ביה ההוא חילא ויתקיים ביה, ובמה יתקיים ביה, כד ישרי עליה שבת
חד ג.

כב, כח שורך או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד: א"ר יהודה (ה) מאי
טעמא, אי תימא משום עגמת גפש דבעירא, גיכוס להאי בביתא חד ולהאי
בביתא אחרא וכו', ותנינן, בעובדא דלתתא אתער עובדא דלעילא, אי בר גש עביד
עובדא לתתא כדקא יאות, הכי אתער וכו' לעילא, עביד ב"ג חסד בעלמא, אתער
חסד לעילא ושארין בההוא יומא וכו', ואי אתדבר ב"ג לרחמי לתתא, אתער רחמי
על ההוא יומא וכו', כגוונא דא בהפוכא דא, אי עביד ב"ג עובדא דאכורי הכי אתער
בההוא יומא ופגים ליה לבתר קאים עליה לאכורי לשיצאה ליה מעלמא, (ב) בההוא
מדה דב"ג מודד, מודדין ליה ד.

כג, כז אך בעשור לחודש השביעי וגו': (ז) אך דכתיב, מאי קא בעי הכא, א"ל
למיעוטא קא אתיאי דכיון דאמר ועגיתם את גפשתיכם בתשעה לחדש,
אמר אך בעשור, אך עשור מיבעי ליה דבעשור תלייא מלתא, א"ל אי הכי ה' אך
ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם, (א) ותנינן, אך חלק, חציו אסור באכילת

מראה מקומות

ג ד' אמור צא, ע"ב. ד שם צב, ע"א—ע"ב. ה שמות יב, טו.

ביאור

כך מתעורר רחמים למעלה על היום הזה, כעין
זה הוא להיפך, אם עושה איש מעשה של
אכזריות, כך מתעורר ביום הזה ופוגמו,
ובמדה שהאדם מודד כך מורדים לו, ועומד
עליו יום הזה לאכזרי, לשיצאה לאברו
ולבלותו מן העולם.

(ה) מאי טעמא למה אסור לשחוט אותו ואת
בנו ביום אחד, אם בשביל עגמת גפש דבעירא
של הבהמה, גיכוס ישחוט לזה בבית אחד
ולזה בבית אחר, אלא הטעם במעשים שעושה
אדם למטה גתעורר מעשה למעלה אם איש
עושה מעשה למטה כראוי, כן מתעורר למעלה,
עושה חסד בעולם, גתעורר חסד למעלה ושורה
ביום ההוא, ואם מתנהג האיש ברחמים למטה,

תורה אור

(ב) משנה בסוטה ת, ע"ב.
(ג) ותנינן אך חלק, פסחים ה, ע"א.

חמץ וחציו מותר, אוף הכא אך בעשור לחדש אימא דחציו אסור במלאכה וחציו מותר, א"ל אוף הכא בועניתם את נפשתיכם תליא, דהא ענוי לא אשתכח אלא מפלגות יומא ולהלאה, ושפיר הוא אך חלק, בועניתם את נפשתיכם ו'.

כג, מב בסכת תשבו וגו': אמר ר' אבא אברהם וחמשה צדיקיא ודוד מלכא ז' שוין מדוריהון עמיה הה"ד בסכות תשבו שבעת ימים שבעת ימים כתיב ולא בשבעת ימים וכו' ובעי בר נש למחדי בכל יומא ויומא באנפין נהירין באושפיזין אליו דשריין עמיה, ואמר ר' אבא כתיב ח) בסכות תשבו שבעת ימים ולבתר ישבו בסכות, בקדמיתא תשבו ולבתר ישבו, אלא קדמאה לאושפיזי, תניינא לבני עלמא, קדמאה לאושפיזי, כי הא דרב המנונא סבא כד הוה עייל לסוכה הוי חדי וקאים על פתחא דסוכה מלגאו ואמר נזמן לאושפיזין וכו' ואומר בסכת תשבו שבעת ימים תיבו אושפיזין עלאין תיבו, תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו, ארים ידוי וחדי ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקיהון דישראל דכתיב ז' כי חלק ה' עמו

מראה מקומחת

ו ד' אחרי סט, ע"ב. ז דברים לב, ט.

ביאור

נהירין באנפין מאירים ושמיים באושפיזין באורחים אלו דשריין שחונים עמו בסוכה. ח) בסכות תשבו ועוד מדייק ר' אבא ממה שבתחלת הפסוק כתוב בסכות תשבו ולבסוף הפסוק כתוב ישבו בסכות, זהו גם כן לרמז, שתשבו נאמר על האושפיזין. ומה שכתוב עוד פעם בסוף ישבו, ותניינא לבני עלמא נאמר על בני העולם, וכך עשה רב המנונא סבא כד הוה עייל כשהיה נכנס לסוכה היה שמח ועומד על פתח הסוכה מלגאו מבפנים והיה אומר נזמן לאושפיזין נזמין לאורחים היינו השבעה צדיקים הנ"ל, שנכנסו לסוכה, והיה אומר להם תיבו אושפיזין עלאין שבו אורחים עליונים שבו, תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו שבו אורחי האמונה שבו, ארים ידוי והיה מרים ידיו ושמח ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקיהון דישראל אשרי חלקנו אשרי חלקם של ישראל שהננו זוכים לקבל אורחים חשובים כאלו מעולם

ותנינן ואנו לומדים, אך שרק חציו של יום הארבעה עשר בניסן אסור באכילת חמץ, וחציו הראשון מותר, אם כן גם פה, אולי רק חציו היום אסור במלאכה וחציו יום מותר, אמר לו, כן הדבר, התיבה אך כתובה אצל ועניתם את נפשתיכם, וכן הדבר, שענוי נמצא רק מחציו היום והלאה (כי בחציו היום הראשון עדיין איננו רעב), ולכן נכון הוא שאך חלק, בענין עינוי של ועניתם את נפשתיכם, ובפסוק שכתוב אסור עשית מלאכה לא כתוב אך.

ז) שוין מדוריהון עושים דירתם, היינו, שאברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף ודוד המלך באים לישוב עם האיש שיושב בסוכה הה"ד בסכות תשבו שבעת ימים וזהו מרומז בפסוק שכתוב שבעת ימים ולא כתוב בשבעת ימים, הכוונה שהשבעה צדיקים שהם מכוונים בשם שבעת ימים, הם באים לסוכה לשבת עמו ובעי ב"ב למחדי ולכן צריך האיש לשמוח בכל יום מהשבעה ימים באנפין

וגו' והוא יתיב, תגייגא לבני עלמא דמאן דאית ליה חולקא בעמא ובארעא קדישא יתיב בצלא דמהימנותא לקבלא אושפיון למחדי בהאי עלמא ובעלמא דאתי, ובעי למחדי למסכגי, מאי טעמא, בגין דחולקא דאיגון אושפיון דומין דמסכגי הוא, וההוא דיתיב בצלא דא דמהימנותא וזמין אושפיון אלין וכו' ולא יהיב לון חולקיהון כלהו קיימי מגיה ואמרי ח אל תלחם את לחם רע עינ וגו' אשתכח דההוא פתורא דתקין דיליה הוא ולא דקביה עליה כתיב ו זוריתי פרש על פניכם וגו' פרש חגיכם ולא חגי ווי ליה לההוא בר גש בשעתא דאלין אושפיון מהימנותא קיימי מפתוריה, ואמר ר' אבא אברהם כל יומי הוה קאים בפרשת אורחין לזמנא אושפיון ולתקנא לון פתורי השתא דמוזמני ליה ולכלהו צדיקיא ולדוד מלכא ולא יהבין לון חולקיהון אברהם קאים מפתורא וקרי י סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וכלהו סלקין אבתריה, יצחק אמר לא ובטן רשעים תחסר, יעקב אמר יב פתך אכלת תקיאנה ושאר כל צדיקיא אמרי, יג כי כל שולחנות מלאו קיא צואה בלי מקום, דוד מלכא אמר וכו' ט) איר אלעזר אורייתא לא אטרח עליה דבר גש יתיר

מראה מקומות

ח משלי כג, ו. ט מלאכי ב, ג. י במדבר טז, כו. יא משלי יג, כה.
יב שם כג, ח. יג ישעיה כה, ח.

ביאור

העליון בסוכתנו, ואחר כך היה יושב. תגייגא לבני עלמא השני שכתוב אחר כך ישוב הוא לבני העולם שמי שיש לו חלק בעם ובארץ הקודש, יושב בצל הסוכה שהוא צל האמונה לקבל האורחים למחדי בהאי עלמא לשמוח בעולם הזה ובעולם הבא. ובעי למחדי למסכגי וצריך לשמח לעניים, הטעם הוא משום שחלק של האורחים שהזמין לסעודתו שייך לעניים וההוא דיתיב ומי שיושב בצל זה של האמונה והזמין האורחים האלו ואינו נותן להם חלקיהם, היינו שאינו נותן לעניים מן הסעודה כלהו קיימי מגיה כל האורחים עומדים ממנו ועוזבים את הסוכה ואומרים הפסוק שאמר שלמה המלך, אל תלחם את לחם רע עין אל תשב בסעודה עם רע עין שלא נתן כלום מהסעודה לעניים אשתכח צמא שהשלחן הזה שהכין שלו הוא ולא של הקביה

ועל איש כזה כתוב, וזריתי פרש וגו' פרש חגיכם ולא חגי זהו חגיגם שלכם ולא חגיג שלי ווי ליה אוי לו לאיש הזה בזמן שהאורחים אורחי האמונה עומדים מעל שלחנו ועוזבים אותו ואמר ר' אבא, אברהם כל יומי כל ימיו היה עומד בפרשת דרכים לחפש ולהזמין אורחים לביתו ולסדר להם שולחנות עכשי שמזמינים אותו לסוכה ולכל הצדיקים הגיל ולדוד המלך ואין נותנים להם חלקיהם היינו שאינו מחנה עניים מהסעודה, אברהם עומד מעל השלחן וקורא סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וכולם מסתלקים אחריו, יצחק אמר ובטן רשעים תחסר, יעקב אמר פתך אכלת תקיאנה ושאר הצדיקים היינו משה אהרן ויוסף אומרים כי כל שולחנות מלאו קיא צואה בלי מקום וכן דוד אומר פסוק אחר. ט) אמר ר' אלעזר ר' אלעזר בא לאמר שאל

אלא כמה דיכיל, דכתיב י"ד איש כמתנת ידו וגו', ולא לימא איניש אכול ואשבוע וארווי בקדמיתא ומה דישתאר אתן למסכני, אלא רישא דכלא דאושפיוזין הוא, ואי חדי לאושפיוזין ורוי לון קב"ה חדי עמיה ואברהם קרי עליה טו אז תתענג על ה' ויצחק קרי עליה וכו' טו גבור בארץ יהיה זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו' יעקב אמר י"ז או יבקע כשחר אורך וגו' שאר צדיקיא אמרי (שם) ונחך ה' תמיד וגו' דוד מלכא אמר י"ח כל כלי יוצר עליך לא יצלח דהא הוא על כל זיני עלמא אתפקד זכאה חולקיה דבר נש דוכי לכל האי י"ט.

כד, ב ויקחו אליך שמן זית זך : אסמיד קב"ה פרשה דא לפרשת מועדים, אלא כלהו בוצינין עלאין כלהו בוצינין לאדלקא משח רבות עלאה והא אתמר ועל ידיהו דישראל מתברכאן עלאין ותתאין. ואדליקו בוצינין כ.

כד, י ויצא בן אשה ישראלית וגו' : י ויצא, ר' יהודה אמר נפק מכללא דחולקא דישראל וכו', נפק מכללא דמהימנותא, וינצו במחנה, מכאן אוליפנא כל מאן דאתי מזוהמא דזרעא, לסוף גלייה ליה קמי כלא, מאן גרים ליה, זוהמא דחולקא בישא דאית ביה דלית ליה חולקא בכללא דישראל כא.

מראה מקומות

יד דברים טו, יח. י"ט ו' אמור קג, ע"ב ; קד, ע"א. כ ז' אמור קה, ע"ב.
י"ז ישעיה נח, יח. י"ט ו' אמור קה, ע"ב.
כא ו' אמור קה, ע"ב.

ביאור

יפחד האישי שלא היה ביכולתו להזמין עניים או שאין עניים באותו המקום לא יחשוב שהאורחים הקדושים הנ"ל יקללוהו על זה אומר ר"א אורייתא לא אטרח התורה לא הטריחה על האדם יותר רק כפי יכולתו ועל זה כתוב איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך, היינו כפי היכולת שנתן לך הקב"ה כך תתן. ולא לימא אל יאמר האדם אוכל ואשבוע ואשתה מקודם ומה שישאד אתן לעניים אלא תחלת הכל הוא של האורחים, ואי חדי לאושפיוזין ואם משמח לאורחים, היינו שמאכיל ומשקה לעניים בסעודה בסוכה קב"ה חדי עמיה הקב"ה שמח עמו ואז כל האושפיוזין מברכים אותו אברהם קורא עליו הפסוק או תתענג על ה' ויצחק קורא עליו

הפסוק גבור בארץ יהיה זרעו וגו' הון ועושר בביתו וגו' יעקב קורא עליו הפסוק או יבקע כשחר אורך וגו' שאר הצדיקים אומרים ונחך ה' תמיד וגו' דוד המלך אומר הפסוק כל כלי יוצר עליך לא יצלח מפני שכל כלי זיין של הקב"ה והמלחמות שבעולם נתמנה עליהם דוד המלך זכאה חולקיה אשרי חלקו של האיש הזה שזוכה לכל אלה.

י ויצא, מאין יצא, אמר ר' יהודה שיצא מכלל חלקם של ישראל, נפק יצא מכלל האמונה מכאן אוליפנא מכאן למדנו, מי שבא מורע מזוהם, לבסוף מגלה זאת לפני הכל, מפני שהוא נולד מהמצרי שבא על האשה שלומית, מי גרם לו זאת, הוהמא של החלק רע שהיה בו, כי אין לו חלק בכלל ישראל.

וינצו (ד) במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי: (יא) דא בר אינתו אחרא דאבוי בעלה דשלומית הוה, וכיון דאתא ההוא מצראה עלה, בפלגות ליליא תב לביתא, וידע מלה, אתפרש מינה וכו', ונטל אנתו אחרא, ואוליד להאי, ואקרי איש הישראלי, ואחרא בן הישראלית יב, אי אינון אינצו הכא כחדא, מאי קא בעי הכא שמא קדישא, ואמאי קלל שמא קדישא, אלא איש הישראלי, אמר מלה מאמיה מגו קטטא, מיד ויקוב וגו' כד"א כב ויקוב חור בדלתו וכו' עד כאן סתים שמא דאמיה כיון דכתיב, ויקוב נקיב שמא דאמיה זכאה חולקיהון דצדיקיא דידעין מלה, ומכסין לה, ועל דא אתמר כג ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל כד.

כד, יא ויקב בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה: (יג) ד"א ויקוב וגו' ר' יצחק אמר ויקוב בן האשה אמאי, אלא כמה דאוקמוה וכו', א"ר יצחק נצו כחדא וא"ל מלה מאמיה, וכי אבוי הוה דאתקטל בשמא קדישא, כמה דאוקמוה דכתיב כה הלהרגני אתה אמר דהא בשמא קדישא קטיל ליה משה ועל דא אושיט מלה לקבליה ודא הוה דכתיב ויקב בן האשה וגו' ויביאו אותו אל משה, אמאי לגבי דמשה, בגין דקטיל לאבוהי בשמא קדישא, בגין כך ויביאו אותו אל

מראה מקומות

כב מ"ב יב, י. כג משלי כה, ט. כד ז' אמור ק, ע"א. כה שמות ב, יד.

ביאור

(יא) דא בר אנתו אחרא איש הישראלי זה, הוה בנו של אשה אחרת שלקח בעלה של שלומית, אחרי שבא המצרי עליה בחצי הלילה, כאשר חזר האיש לביתו ונודע לו שמצרי בא עליה פידש ממנה, משלומית, ולקח אשה אחרת וילדה את האיש הזה, ונקרא איש הישראלי. והשני שנולד משלומית, נקרא בן הישראלית, מפני שרק אמו היתה ישראלית ואביו היה מצרי.

(יב) אי אינון אינצו אם הם התקוטטו, למה הוכירו את השם הקדוש ולמה קלל, אלא, האיש הישראלי אמר דברים מאמו, היינו שאמר עליה

שהיא זונה, מיד ויקוב, והוה מפרש חיבת ויקוב גילה, שנתגלה קלונו של האיש בן הישראלית, הוה רצה להגן על אמו ויצא שהעליב את עצמו ואת אמו, ומפני שלא זכה במשפטו ומתוך כעס קלל.

(יג) ד"א ר' יצחק מפרש המשך הדברים שכתוב ויקלל ויביאו אתו אל משה באופן זה, בזמן שהתקוטט עמו האיש הישראלי, הוכיח מלה מאמו כג"ל, שאמר עליה שהיא זונה והביא ראיה לדבריו מזה שמשוה הרג את המצרי בשם הקדוש, על אשר טמא את הישראלית, את אמו, ועל דא אושיט מלה לקבליה ועל ידי זה

תורה אור

(ד) במתנה למה כתיב במחנה מפני שכל המחלוקת היתה על עסקי מחנה כמו שהביא רש"י הק' מהספרא שבא ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך לכאן אמר להם מבני דן אני אמרו לי איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב נבגס לבית דין ויצא מחויב (מפני שתיה בן המצרי).

משה, כיון דחמא משה, מיד ויניחהו במשמד ואבא וברא נפלו בידא דמשה כו.

כד, טו ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו: (יד) רבי יהודה אמר הא אוקמוה, אבל כי יקלל אלהיו סתים, ובגין דאמר אלהיו סתם, לכך ונשא חטאו, דהא לא ידעינן מאן הוא אלהיו, מאן דחלא דיליה אי אחד מן השדים, אי חד מן ככבייא, או חד מדברי עלמא, א"ר יוסי אי צדיק גמור הוא, לא יתעד חיליהון, וכיון דאתעד מלה דא, חיישינן מינות אודריקת ביה, ולא ימות על דא, בגין דאיהו מלה סתים, ר' יהודה אמר דאין ליה לטב בהא, דאי אמר אלהי יכול למטען אלהי דהוה עד השתא דאתמשכנא אבתריה בלבאי, והשתא אהדרנא לקבלא מהימנותא עלאה אבל אי אמר ה' אלהים, או ה', ונקיב ליה בשמא, האי לית ליה למטען בהאי, בגין דדא הוא מהימנותא דכלא, וכל את ואת דשמא קדישא דא סלקא לשמא שלימא וכו', א"ר יהודא טו) אי הכי אמאי ונשא חטאו ונסלח חטאו מבעי ליה, אמר ליה כגון דאמר אלהי כמה דאוקימנא סתם ולא פירש כו.

איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו: טז) ר' אבא אמר איש איש כי יקלל וגו'.

מראה מקומות

כו ז' אמור קו, ע"א—ע"ב. כז ז' שם.

ביאור

העין לדבר גם על משה רבינו, בגין דקטיל לאבוהי בשמא קדישא משום שהרג משה את אביו בשם הקודש, ומפני זה הביאו אותו אל משה כיון דחמא מכיון שראה משה זאת, מיד ויניחהו במשמד והאב והבן נפלו בידו. (יד) ר' יהודה מסביר למה כתוב ונשא חטאו, שמשמעו, שיהיה לו עונש רק מן השמים ואין הורגים אותו והרי כתוב קודם, ורגמו אותו, לכן מפרש, אם קלל אלהיו סתם, לכך ונשא חטאו, ואין מענישים אותו, כי אין אנו יודעים מי הוא אלהיו שקללו, מאן דחלא מי הוא ידאתו, או אחד מן שרין מעלה, או אחד מן הכוכבים, או אחד ממנהיגי העולם. ר' יוסי אומר, אם האיש הוא צדיק לא יתעד חיליהון לא היה מעורר כוחות שלהם, ומכיון שעשה זאת חוששים שנודקה בו מינות, ואף על פי כן לא ימות על זה, מפני שדיבר סתם, אבל

ר' יהודה סובר, שעלינו לדון אותו לטב, מפני שיכול הוא לטעון שהוא מקלל את אלהיו שנמשך אחריו מקודם בלב, וכעת מתחרט ורוצה לקבל עליו האמונה העליונה, אבל אם חלילה בזמן שבידך הזכיר ה' אלהים או רק שם ה' הויה בדרך הוא, או לא יוכל לטעון שום טענה, ואז מחויב סקילה, וכן הוא כוונת הפסוק, איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו ולא יותר, אבל ונוקב שם ה' מות יומת.

טו) אי הכי ר' יהודה שואל אם הדבר שאנו דנין אותו לכף זכות, שחשב לקלל את העבודה זרה, למה כתוב ונשא חטאו, ונסלח חטאו היה צריך לכתוב, ומתדן מפני שאמר בלשון סתמי, ולא פירש שמקלל את העבודה זרה, לכן ונשא חטאו.

טז) רבי אבא אמר, למה כתוב אלהיו, וגם למה כפל הכתוב איש איש, מפני שבזמן שהיו

תא חזי כד הוו ישראל במצרים הוו ידעי באיגון רברבי עלמא עלמא דממנן על שאר עמין וכל חד וחד הוה ליה דחלא בלחודוי מגייהו כיון דאתקשרו בקשרא דמהימנותא וקריב לון קביה לפולחניה אתפרשו מגייהו וקריבו לגבי מהימנותא עלאה קדישא ובגין כך כתיב איש איש כי יקלל אלהיו ואע"ג דפולחנא נוכראה הוא כיון דאנא פקידת לון ממנא לדברא עלמא מאן דלייט ומבזי לון ונשא חטאו ודאי דהא ברשותי קיימין ואולי ומדברין בני עלמא אבל ונוקב שם ה' מות יומת לאו ונשא חטאו כמא לאלין אלא מות יומת מות בעלמא דין יומת בעלמא דאתי לאלין ונשא חטאו בגין דמבזי עובדי ידי מבזי לשמשי דאנא פקידית ואסיר הוא אבל מיתה לא אתחייב בהו כח.

פרשת בהר

כה, ט והעברת שופר תרועה: א שופר תרועה דמתבר שלשלאין דמתבר שולטנותא מכל עבדין ובעיא לאחזאה שופר דאיהו (א) פשוט ולא כפוף לאחזאה חירו לכלא א.

מראה מקומות

כח שם קו, ע"ב. א ז' אמור צב, ע"ב.

ביאור

ישראל במצרים ידעו באיגון רברבי עלמא באלו שרי העולם הממונים על שאר העמים, וכל אחד, גם מישראל היה לו אליל מהם בפני עצמו, וכיון שנתקשרו בקשר האמונה בה' והקביה קרב אותם לעבודתו יתברך, נפרדו מהאלילים ונתקרבו להאמונה העליונה הקדושה, וזהו כונת הכתוב, איש איש כי יקלל אלהיו, היינו כל איש ישראלי כי יקלל את אלהיו שהחזיק בו והאמין בו מקודם ואע"ג דפולחנא נוכראה הוא והגם שזו עבודה זרה, אבל מכיון שאני מגיחי אותם לממונים להנהיג העולם, מי שמקלל ומבזה אותם ונשא חטאו, כי ברשותי הם מנהיגים את העולם (ובן מירשו המקובלים את הפסוק (נחמיה ט, ו) ואתה מחיה את כלם בשם הקליפות מחיה, שאם הקביה היה מסיר השגחתו וחיותו מהם, היו בטלים מן העולם) ואשר לזאת, מי שמקלל ומבזה אותם ונשא חטאו, אבל ונוקב שם ה' מות יומת בעולם הזה ובעולם הבא, אבל על אלה השרים, אם מבזה אותם, עליו נאמר רק ונשא חטאו.

(א) שופר תרועה תרועה לשון שבירה, דמתבר שלשלאין שמשבר שלשלאות והשלטון מכל העבדים שיהיו חפשים לביתם, ולהראות הדבר בשופר שהוא פשוט ולא כפוף להראות תרות לכולם.

תורה אור

(א) פשוט זה כרבי יהודה ר"ה כו, ע"ב אמנם הרמב"ם בפ"א ה"א מהלכות שופר ובפ"א מ"א מהלכות שמיטין פסק כרבי לוי שם שבין בריה ובין ביה"כ מצוה בכפופין.

פרשת בחוקותי

כו. כג ויספתי ליסרה אתכם: מאי א' ויספתי ליסרה, אוסיף דינא על דינא ואתן דמא על דמא יתיר על מה דאית בהווא חרב לה' מלאה דם א'.

כו. כח ויסרתי אתכם אף אני: ב' ויסרתי אתכם על ידא דממנן אחרנין כמה דאוקמוה אף אני וכו'. ת"ח (א) רחימותא עלאה דקב"ה בישראל, למלכא דהוה ליה בר יחידיא והוה חטי קמי מלכא יומא חד סרח וכו' אמר מלכא כל הני יומין אלקינא לך ולא קבלת מכאן ואילך חמי מאי אעביד לך אי אתריך לך מן ארעא ואפיק לך ממלכותא דילמא יקומון עלך דובי חקלא או זאבי חקלא או לסטים, ויעברון לך מעלמא מאי אעביד אלא אנא ואנת ניפוק מארעא כך אף אני אנא ואתון ניפוק מארעא בגלותא וכו' הה"ד ויסרתי אתכם למהך בגלותא ואי תימרון דאשביק לכון אף אני עמכון וכו' ולא שביק לון דכד יפקון ישראל מן גלותא קב"ה יתוב עמהון (ב) דכתיב ב' ושב ה' אלהיך ושב ה' אלהיך ודאי ג'.

מראה מקומות

א ו' מצורע זה, ע"א. ב' הברים ל, ג. ג' ז' בחקותי קטו, ע"א.

ביאור

(א) ויספתי ליסרה אוסיף דינא על דינא, היינו יותר על מה שנגזר עליכם מקודם, כי גזירתי הקודמת היתה, שיהיו ישראל בגלות רק יום אחד היינו אלף שנים, כמש"כ, כל היום דוה ויומו של הקב"ה הוא אלף שנים, כמש"כ (תהלים צ, ד) כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ופשעינו האריכו קץ הגאולה (מהגהות הר"ח ויטאל עם הוס').

(ב) ויסרתי אתכם אף אני, הוזהר מדייק, שלפי הסדר שכתוב מקודם, היה צריך לכתוב התיבות אף אני מקודם, ומפני זה מפרש ויסרתי אתכם, על ידי ממונים אחרים וזה שכתוב, אף אני פירושו, שגם אני אלך עמכם בגלות, ומסביר זה במשל למלך שהיה לו בן יחיד שסרת לפני המלך כמה פעמים, הגם שכמה פעמים הוזהירו לבל יחטא וגם הלקהו,

אעפ"כ חזר וחסא, אמר המלך זה כמה פעמים אלקינא לך הכיתי אותך ולא קבלת מוסר, אי"כ מה אעשה לך, אני חושב לגרש אותך מבית המלכות, אבל אני חושש שבגלות יקומו עליך דובי חקלא דובי השדה או זאבים ויהרגו אותך לגמרי, אם כן, אני מוכרח ללכת אתך בגלות, כך אמר הקב"ה, ויספתי ליסרה אף אני שגם אני אצא מארעא מהארץ וגלך ביחד בגלות, וזוהי כוונת הפסוק ויסרתי אתכם למהך בגלותא ללכת לגלות, כמו שכתוב אחר כך בענין והשימתי אני את הארץ וגו' ואתכם אורה בגוים וגו', ואי תימרון ואם תאמרו דאשביק לכון שאעזוב אתכם לכן אני אומר אף אני עמכם, וע"ז נאמר בפ' נצבים ושב ה' אלהיך, לא כתוב והשיב אלא ושב, שהקב"ה ישוב מהגלות אתנו.

תורה אור

(א) מגילה כט, ע"א תניא ר' שמעון בן יוחי אומר בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהם וכו'.

(ב) שם.